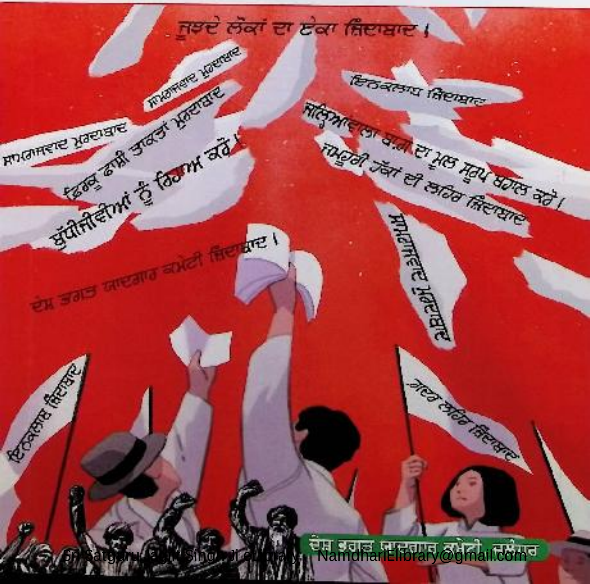
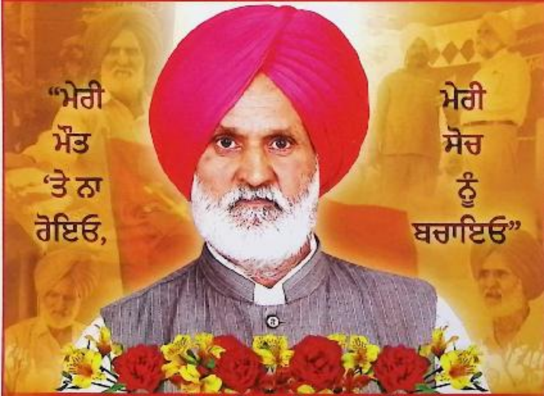
ਸੋਵੀਨਰ 2022

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ'

31ਵੇਂ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਗ਼ਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੂਹੀ ਸਲਾਮ!

ਕਾਮਰੇਡ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ

01.01.1951-09.08.2022

ਸਮੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਉਸਾਰੂ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਮਰੇਡ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ।

ਵਲੋਂ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀ-ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ (ਭਰਾ-ਭਰਜਾਈ), ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀ (ਭਤੀਜਾ), ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀ-ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ (ਭਤੀਜਾ-ਨੂੰਹ) ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ।

ਸੰਪਰਕ : 98762-01118, 99145-65135

ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ'

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ:
ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ

ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ:
• ਗੁਰਮੀਤ
• ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਕੰਗਣੀਵਾਲ
• ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ
• ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰੀ ਕੋਛੜ
• ਵਿਜੈ ਬੰਬੇਲੀ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ:
ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ
ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਜਲੰਧਰ
ਫ਼ੋਨ: 0181-2458224
0181-4618224
email:dbycjal@gmail.com
web:ghadarmemorial.com

ਤਤਕਰਾ

ਛਾਪਕ: ਪੰਜ ਆਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, 1, 2 ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਬਿਲਡਿੰਗ, ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ, ਜਲੰਧਰ, ਫ਼ੋਨ: 0181-2239181

ਸਾਮਰਾਜੀ ਲੁੱਟ, ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸੰਗਰਾਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਹਿਦ

31ਵਾਂ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹਮਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ, "ਐ ਮਾਤ-ਭੂਮੀ ਤੇਰੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਸਕੇ, ਇਸਦਾ ਸਾਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹੇ ਸਾਥੀ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਗੇ। ਜਦ ਤਕ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਜਿਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੇਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਣ ਤੋਂ ਮੂੰਖ ਨਹੀਂ ਮੋੜੇਗਾ।" ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਏ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਗੂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਗਾਈ ਜੋਤ ਬੁਝਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਉਪਰ ਟਿਕਿਆ ਸਮਾਜ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਅਜੇ ਵੀ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਜਿੰਮੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

1947 ਦੀ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਲੁੱਟ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇ। ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਬਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1948 ਵਿੱਚ ਸਨਅਤੀ ਨੀਤੀ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਮਾਏ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਅਤੇ ਸਰਮਾਇਆ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ 1955 ਵਿੱਚ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਮਾਇਆ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਵੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।" ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਦਾ ਤੋੜਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। 1991 ਵਿੱਚ ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਆਉਣ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਲ, ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਹੜੱਪਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋ ਗਈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਥਾਹ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਗਰੀਬੀ-ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ। ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦਾ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। R.S.S.-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਇਹ ਹਮਲਾ ਤੇਜ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਮੈਂ ਉਹ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਲੋਕ-ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਏ ਮੋਹ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲੱਛੇਦਾਰ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਜੁਮਲੇਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ

ਦੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਲੋਕ ਫਤਵੇ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਪਾਉਣ, ਕਾਲਾ ਧਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ, ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇਣ ਆਦਿ ਲੋਕ ਲੁਭਾਊਣੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫ਼ਲ ਹੋਈਆਂ। R.S.S.-ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅੰਧ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ ਧੂੰਆਂ-ਧਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਇਆ ਤਾਂ ਕਿ ਨਫ਼ਰਤੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਦਾ ਪਾੜਾ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਰ ਵਿਰੋਧੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਕੇ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੇਖਕਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸੜਨ ਮਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਪਾਦਰੀ ਸਟੇਨਸਵਾਮੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਬਣਦੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੈਦੀਆਂ ਅਤੇ ਹਵਾਲਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਇਹ ਵਰਤਾਓ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੋੜੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਅਤੇ ਪੈਰੋਲ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆਂ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਾਤਲਾਂ, ਬਲਾਤਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਡ ਵਾਜੇ ਵਜਾ ਕੇ, ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਾ ਕੇ, ਭੰਗੜੇ ਪਾ ਕੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾ ਧਮਕਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਪਾਰਟੀ ਸਿਆਸੀ ਇਜਾਰੇਦਾਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਈ.ਡੀ., ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ., ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਮਨਮਰਜੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਉਸਾਰੂ, ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਮਾਹਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਰੇ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਗੁਰੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਅੱਗੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਕੇ ਭੜਕਾਊ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਗਾਲ੍ਹ ਮੰਦਾ ਕਰਨਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਕੀਤਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਅਸਥਾਨਾਂ ਉਪਰ ਬਲਡੋਜ਼ਰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਉਹ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਲਿਤਾਂ ਉਪਰ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਹਿਨਣ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਂਡ ਵਾਜਾ ਵਜਾਉਣ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਕੇ ਸਾੜਨ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ, ਬਹੁਲਤਾ, ਨਸਲੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪਛਾਣਾਂ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਰ.ਆਰ.ਐਸ.-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਲੱਛੇਦਾਰ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਲੀ

ਕਿਰਦਾਰ ਅਤੇ ਚੇਹਰਾ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨੰਗਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲੈਨਿਨ ਅਨੁਸਾਰ, "ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਣ ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸਦੀ ਮੌਤ ਅਟੱਲ ਹੈ। ਜੀਵਤ ਤੱਤ ਮਰੇ ਤੱਤਾਂ ਉਪਰ ਜਿੱਤ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।" ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਪਾਗਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਰਾਟੇ ਮਾਰ ਲੈਣ, ਜਨੂੰਨ ਖਿਲਾਰ ਲੈਣ, ਅੱਤ ਕਰ ਲੈਣ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈ ਲੈਣ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣ, ਇਹ ਕੁੱਝ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਡੇਮਾਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੌਤ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਅਹੂਤੀਆਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਪਿੰਜਰਿਆ ਵਿੱਚ ਬੰਦ, 6-6 ਮਹੀਨੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੱਥਕੜੀ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪੈਰ ਬੇੜੀਆਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਖਾਣੇ ਦੇ ਦੰਡ, ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸਖਤ ਬੈਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬੰਗਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਝੁਕਾਇਆ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅੰਡੇਮਾਨ ਨੂੰ ਤੁੜਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਈਆਂ ਜੋ ਕਿ ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੇ ਘਾਤਕ ਪੌਣ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਹਵਾਲਾਤੀ ਅਤੇ ਕੈਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵਰਗੇ ਜਬਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਇਹ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਆਦਿਵਾਸੀ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਜਮਹੂਰੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਬਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਬਹਾਦਰੋ! ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਾਂਗੇ। ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਇਹ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ R.S.S-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫਾਸ਼ੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਵੇਗਾ।

OO

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ
(ਪ੍ਰਧਾਨ)

ਗੁਰਮੀਤ
(ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ)

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਜਲੰਧਰ

ਸੰਪਾਦਕੀ

31ਵਾਂ 'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ' ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਸਰਮਾਏ ਦੇ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਖਰਬਾਂਪਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਮਹਿਰੂਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਕਸਫੈਮ ਦੀ 2022 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲਕ ਦੇ 10% ਅਮੀਰ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕੌਮੀ ਦੌਲਤ ਦਾ 77% ਮੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਕ ਦੇ ਖਰਬਪਤੀਆਂ ਦੀ ਦੌਲਤ ਦਸ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰੀਬ 67 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਸਿਰਫ਼ 1% ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਵੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2018 ਤੋਂ 2022 ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਰੋਜ਼ 70 ਨਵੇਂ ਅਰਬਾਂਪਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਨਵੇਂ ਅਰਬਾਂਪਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਕਿੰਨੇ ਹੋਰ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਣਗੇ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਪਿਸ ਰਹੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਹਲ ਦੱਸਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਹਬੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਾਲਾ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਫ਼ਿਰਕੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੱਚ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਖੇਡ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਈ ਟੀ ਸੈੱਲ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਸਲ/ਫ਼ੇਕ ਖਾਤੇ ਸਭ ਤਰਾਂ ਦਾ ਝੂਠ ਤੂਫ਼ਾਨ ਸਧਾਰਨ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਖਪਤ ਲਈ ਪਰੋਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਹਿਟਲਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਮੰਤਰੀ ਜੋਜ਼ੇਫ਼ ਗੋਇਬਲਜ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸਮਝ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਬੋਲਿਆਂ ਉਹ ਝੂਠ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪੰਤੂ ਜੇ ਉਸ ਝੂਠ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰ ਬੋਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸੱਚ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" ਇਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਇਹ ਹਕੂਮਤ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਵੀ ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੱਚ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ੀਨਾਮਾ ਦੇ ਕੇ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੁਲਬੁਲ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜੇਲ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਜਾਣ ਵਰਗੀਆਂ ਹਾਸੋਹੀਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਲੜੀ ਸਾਂਝੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਸੱਚ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਹੀ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਂ 'ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਨਗਰ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਏਨੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਏਜੰਡੇ ਉੱਤੇ ਫਿਲਹਾਲ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੀ। ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਸੰਗਰਾਮੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਅਵਾਮ ਦੇ ਮਨ ਉੱਤੇ ਪਿਆ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਭਾਰੂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਹਿੰਦੂ ਸੀ। ਪਰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਕਿਰਤੀ ਪਾਰਟੀ ਜਿਹੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ੋਰ ਉੱਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਸ ਪੜੇ ਨੂੰ ਭਾਜ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨੇਤਾ ਜੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਦੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੀਤਾਰਮੱਈਆ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਕਿਰਤੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਹਕੂਮਤ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਝੁਕਾਅ ਵਾਲੇ ਲੋਕ/ਲੇਖਕ/ਚਿੰਤਕ/ਕਾਰਕੁੰਨ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਇਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਵੀ ਭੁਗਤਿਆ ਹੈ। ਭੀਮਾ ਕੋਰੇਗਾਉਂ ਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਅੰਦਰ ਫਸਾ ਕੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹੱਕ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ 31ਵਾਂ 'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ' ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ 'ਜੁਰਮ' ਬਦਲੇ ਕੈਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਅੰਦਰ ਇਹ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਦਾ ਅਹਿਦ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

–ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ

ਜ਼ਰਾ ਯਾਦ ਕਰੋ ਕੁਰਬਾਨੀ

31ਵੇਂ 'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ' ਮੌਕੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਸਮੇਂ
ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਭਾਸ਼ਣ

ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ, ਪੰਜਾਬ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਆਖਰੀ ਭੂ ਭਾਗ ਸੀ ਜੋ 29 ਮਾਰਚ 1849 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਤੋਂ ਸੌ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਲੰਬਰਦਾਰੀ ਹੇਠ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੈਨਾ ਉਪਰ ਫ਼ਤਹਿ ਵੀ ਛਲ ਕਪਟ ਦੁਆਰਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਹਾਕਮਾਂ ਤੋਂ ਜਗੀਰਾਂ ਦੀ ਆਸ ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਰਬਾਰੀ ਵਫਾਦਾਰੀਆਂ ਬਦਲ ਗਏ ਸਨ। ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਮਾਰਚ 1849 ਵਾਲੇ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਜਿਉਂ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਵਾਏ, ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਜੰਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਦੀਵਾਨ ਮੂਲ ਰਾਜ ਮੁਲਤਾਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਸੈਨਿਕ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ, ਮੁਲਤਾਨ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲੱਗੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੈਨਿਕ ਇਮਦਾਦ ਜਾਂ ਲੰਗਰ ਪਾਣੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ। ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੌਰੰਗਾਬਾਦੀਆਂ ਦੇ ਚੇਲੇ ਸਨ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸੈਨਾਵਾਂ ਹੱਥੋਂ ਅਪਰੈਲ 1844 ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਨ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ, ਕੰਵਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੰਵਰ ਪਿਸ਼ੌਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡੋਗਰਿਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਾਰਸ ਬਣੇ। ਉਹ ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਦਸੰਬਰ 1849 ਤੱਕ ਰੂਪੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਾਂਝਾ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਾ, ਘੁੰਮ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਪਕੜੇ ਜਾਣ ਤੇ ਸੇਵਕ ਭਾਈ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਦੀ ਇਕ ਜਿਹਲ ਵਿਚ ਕੋਠੀਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਹਵਾ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਨਾ ਸੂਰਜ ਦੀ ਧੁੱਪ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਪੀੜਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਗਈ ਤੇ ਫਿਰ ਤਿਲ ਤਿਲ ਕਰਦਿਆਂ 5 ਜੁਲਾਈ 1856 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਬਲੀ ਵੇਦੀ ਤੇ ਹੋਮ ਕਰ ਗਏ। ਦੁਆਬੇ ਅਤੇ ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੁਰੂਆਂ ਜਿਉਂ ਮਾਨਤਾ ਸੀ।

ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਰਦਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ ਨਾ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ, ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ-ਦੀਵਾਨ ਮੂਲ ਰਾਜ ਮੁਲਤਾਨ, ਰਣਗੜ੍ਹ ਅਟਾਰੀ ਨੇੜੇ ਦਾ ਸ੍ਰ. ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਾ ਸੰਸਾਰ ਚੰਦ ਕਾਂਗੜਾ ਦਾ ਪੋਤਰਾ, ਰਾਜਾ ਪਰਮੋਦ ਚੰਦਰ ਕਟੋਚ ਮਹਿਲ ਮੋਰੀ, ਦਾਤਾਰ ਪੁਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਜਗਤ ਚੰਦ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਦੇਵੀ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀਆ, ਬੇਦੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਊਨਾ, ਅੱਛਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲਾ ਤੇ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ, ਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਮੋਚਾਰੀਆ, ਦੀਵਾਨ ਹਾਕਮ ਰਾਇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ। ਰਾਜਾ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਵੀ ਭਾਈ ਮਹਿਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੱਕਾ ਚੇਲਾ ਸੀ, ਜੋ 1848-49 ਦੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਲੜਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਤੀਰ

ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪੈ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਵਾਲੀ ਜਾਗੀਰ ਜਬਤ ਕਰਕੇ, ਦੋ ਵਿਧਵਾ ਮਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਭੈਣ ਨਾਲ 300 ਰੁਪੈ ਮਾਸਿਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਬਨਾਰਸ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਨ 1864 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਪਰ ਜਾਗੀਰ ਬਹਾਲ ਨਾ ਕੀਤੀ।

12 ਅਪਰੈਲ 1857 ਨੂੰ ਵੈਸਾਖੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ, ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖੀ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗੁਆਚੀ ਹੋਈ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਜਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਆਪ ਨੇ ਇਸੇ ਦਿਨ ਇੱਥੇ ਇਕ ਤਿਕੋਣਾ ਸਫ਼ੈਦ ਪਰਚਮ, ਖੰਡਾ ਜੜੇ ਬਾਂਸ ਤੇ ਲਹਿਰਾ ਕੇ, ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭੂ ਸੱਤਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੂਕਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੀ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਵਿਉਪਾਰਕ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ "ਅਸਹਿਯੋਗ" ਅਤੇ "ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਣ" ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥਿਆ ਸੀ। ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਆਫ ਬਰਿਟੇਨਕਾ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ "ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਹੈ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਭਾਰਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਿੱਲਾਂ ਵਿਚ ਬਣੇ ਮਾਲ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਨ ਨੂੰ, ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹਥਿਆਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਈਨ ਮੰਨ ਕੇ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਸਭ ਇਸ ਵੇਲੇ 'ਮਲੇਛ ਖਾਲਸਾ' ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਜਾਗਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਕੇ, ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਜਿਹੜੇ ਸਿੰਘ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰੀ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਦੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਪੰਧ ਤੇ ਚੱਲਣਗੇ ਉਹ ਸਭ 'ਨਾਮਧਾਰੀ-ਸੰਤ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦਾ ਭਾਗ ਬਣਨਗੇ। ਕੂਕੇ 'ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ' ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਜਨ ਨੇ ਕੂਕੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਜਾਂ 'ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ' ਉਸ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਘਟਨਾਵਲੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ 14 ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਗੀਤ ਹੈ-

"ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਪੰਥ ਨਿਰਾਲਾ
ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਗੜਵੇ ਰੱਖਦੇ,
ਗਲ ਵਿਚ ਉੱਨ ਦੀ ਮਾਲਾ
ਗਹਿਣਾ ਗੱਟਾ ਮੂਲ ਨਾਂ ਪਾਉਂਦੇ
ਸਿੱਧਾ ਰੱਖਦੇ ਚਾਲਾ
ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਈਨ ਨਾ ਮੰਨਦੇ
ਮੰਗਿਆਂ ਦੇਣ ਨਾ ਹਾਲਾ
ਰਾਜ ਫਰੰਗੀਆਂ ਦਾ
ਚੰਦ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਚਾਲਾ
ਰਾਜ ਫਰੰਗੀਆਂ..."

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਪੰਥ/ਜਾਂ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਿਰਤੀ, ਕਿਰਸਾਨ, ਦਸਤਕਾਰ, ਹਟਵਾਈਏ ਆਦਿ ਮਾਈ-ਭਾਈ, ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜੁੜ ਗਏ। ਨਾਰੀ ਜਾਤੀ ਲਈ ਆਪ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਸੀ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੰਮਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਭੈੜੀ ਰੀਤੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣਾ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਛਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਾਰੀ ਪੁਰਖ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਣਾ। ਦਾਜ ਦਹੇਜ, ਲਗਨ ਸ਼ਗਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੰਤਰ ਜਾਤੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੁੰਦ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਲਾਵਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਨਾਲ ਅਨੰਦ ਮਰਿਆਦਾ ਤੋਰਨੀ। ਲੜਕੀਆਂ ਵੇਚਣ, ਵੱਟਾ ਕਰਨ, ਬਾਲੂ ਜਾਂ ਅਨਜੋੜ ਵਿਆਹਾਂ ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣੀ ਅਤੇ ਵਿਧਵਾ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਚਲਨ ਇਤਿਆਦਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਦਕਾ ਔਰਤਾਂ ਵੱਡੀ

ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਪ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਭਾਗ ਬਣੀਆਂ। ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਪਰਸਾਰ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸਤਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸਹਿਯੋਗੀ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ, ਗੁਟਕੇ ਆਦਿ ਛਪਵਾਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਾਂ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਾਗ ਸਗੋਂ ਅਨੇਕ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਕੂਕੇ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਹ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਲਬਾਦੇ ਵਿਚ ਲਿਪਟੀ ਹੋਈ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਟੀਚਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਸਵਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਬਸਤੀਵਾਦ, ਸਾਮੰਤਵਾਦ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀ ਪਰੋਹਿਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਖਾਸਾ ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਸੀ। ਕੂਕਿਆਂ ਨੇ ਜੋ ਸੰਗਠਨ ਉਸਾਰਿਆ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੀ। ਮੁੱਢਲੀ ਇਕਾਈ ਪਿੰਡ, ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਮੁਹੱਲੇ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਜੋ ਸੁਬਹਾ, ਸ਼ਾਮ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ/ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜੁੜਦੀ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਵਿੱਦਿਆ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਅਹੁਰਾਂ ਦੀ ਵੈਦਗੀ ਵੀ ਕਰਦਾ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਤਪਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਥਾਪੇ ਜਾਂਦੇ। ਫਿਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਜਾਂ ਨਾਇਬ ਸੂਬੇ। ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਅਸਥਾਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮਾਨੰਤਰ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਸਮਝਦੀ ਸੀ। ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਡਾਕ ਦਾ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ ਜੋ ਸੂਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਧੀਨ 'ਕੂਕਾ ਪੋਸਟਲ ਸਰਵਿਸ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੂਕਿਆਂ ਦੀ ਡਾਕ ਸਰਕਾਰੀ ਡਾਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੈਂਸਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੀ।

ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਸਾਰ ਇਸਦੇ ਦੇਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੰਪਰਕ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਲਹਿਰ ਵਿਆਪਕ ਆਕਾਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜਨ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਸੋਅ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ/ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜਦੀ, ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ। ਏਸ਼ੀਅਨ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਮੁਹਾਜ਼, ਯੋਰਪੀਨ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸਾਰਨਾ ਵੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਰੂਸ ਦੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਖਿੱਤੇ, ਨੇਪਾਲ, ਭੂਟਾਨ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਲਖਨਊ, ਬਨਾਰਸ, ਗਵਾਲੀਅਰ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਆਦਿ ਦੇਸੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੂਤ ਭੇਜੇ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੂਟਨੀਤਿਕ, ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਆਪ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਰਹਿਬਰ ਵਾਲੀ ਛਵੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ, ਸਿਆਸੀ ਆਕਾਂਖਿਆਵਾਂ ਪਾਲਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ 30-35 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਊ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਗਊ ਮਾਸ ਖਾਣਾ ਛੱਡ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਮਈ 1849 ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਗਊ ਵੱਧ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੁੱਚੜ ਖਾਨੇ ਖੋਹਲ ਦਿੱਤੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇਹ 'ਪਾੜੋ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਟਕਰਾਅ ਵੀ ਵਧਿਆ। 1871 ਆਉਂਦਿਆਂ ਤੱਕ ਤਜਾਰਤੀ ਬਾਈਕਾਟ ਵੀ ਦੋਹਾਂ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਹੋਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਮਿਊਨਸੀਪਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮਈ 1871 ਵਿਚ ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਗਊ ਵੱਧ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਠੇਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗੇ। ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਡੇਵਿਸ ਨੇ ਫਿਰ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦ ਕੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗਊ ਵੱਧ

ਅਵੱਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੇ ਕੂਕਿਆਂ ਨੇ ਸੰਪਰਦਾਇਕਤਾ ਫੈਲਾਉਣ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅੱਡਿਆਂ, ਇਹਨਾਂ ਬੁੱਚੜ ਖਾਨਿਆਂ ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਥੋਕ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਵਰ੍ਹੀਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੂਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਮੁਖੀ ਸੂਬੇ ਜਨਵਰੀ 1872 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ਬਦਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪੰਜ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਗ਼ੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕੂਕਾ ਕੇਂਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੂਹੇ ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਪੁਲੀਸ ਚੌਂਕੀ ਬੈਠਾ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਮਈ 1923 ਵਿਚ ਉਠੀ ਸੀ। ਅੱਠਾਂ ਪਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਕੂਕੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਧਾਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਅਗਲੇ 10-15 ਵਰ੍ਹੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਰੰਗੂਨ ਵਿਚ ਕੈਦ ਸਨ ਅਤੇ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਸਨ, ਕੂਕਿਆਂ ਨੇ ਆਖ਼ਰੀ ਸਿੱਖ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰੂਸੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਪੁੱਜ ਕੇ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੱਤਾ ਹਥਿਆਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ। ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਕੂਕਿਆਂ ਨੇ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਇਕ ਸੈਨਾ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀਆਂ ਰੂਸੀ ਬਸਤੀਆਂ ਤੱਕ ਦੁਰਗਮ ਘਾਟੀਆਂ ਉਲੰਘ ਕੇ, ਅਤੇ ਅੰਬਾਲਾ, ਕਲਕੱਤਾ ਹੁੰਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਫ਼ਰ ਝਾਗ ਕੇ ਰੰਗੂਨ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਰੂਸੀ ਮੁਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭਾਈ ਦੀਆਂ ਰੂਸੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਰੂਸੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਪੱਤਰ, ਅਜੇ ਵੀ ਪਏ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਘਰ ਘਾਟ ਕੁਰਕ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਝੱਲਣ ਦਾ ਕੂਕਿਆਂ ਨੇ ਜੋ ਨਿਡਰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਉਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਗਰਲੇ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਲੋਕ-ਲਹਿਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਇਕ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਵਰਗਾ ਸੀ।

ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਉਪਾਰਕ ਲੋੜਾਂ ਵਾਸਤੇ ਨਕਦੀ ਫ਼ਸਲਾਂ ਅਤੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹਿਰਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਜੰਗਲੀ ਅਤੇ ਬੇਆਬਾਦ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਪਜਾਊ ਨਹਿਰੀ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੇਖ ਵੇਖ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਲਾਲਾਂ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਚਾਚਾ ਸ੍. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 'ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ' ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਪਰਚੇ ਪੈਂਫਲਿਟ ਛਾਪ ਕੇ, 1907 ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਬਸਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਬਿੱਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਹੈ ਜੋ 'ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਹੇਠ ਨਿਰੋਲ ਆਰਥਿਕ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਲਾਇਲਪੁਰ, ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸ੍. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਇ ਇਕੱਲਾ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵੀਹ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਾਲੇ ਜਲਸਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵੰਗਾਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਲਾਜਪਤ ਰਾਇ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਲਾਵਤਨ ਕਰਕੇ ਮਾਂਡਲੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਭਾਰਤੀ ਇਹਨਾਂ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਇਨਕਲਾਬੀ, ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ। 1907 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1918 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੜੀ ਗਈ ਸੀ।

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 1857 ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਵਿਦਰੋਹ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ

ਕੀਤੀ। ਇਹ ਪੂਰਾ ਸੱਚ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਜਿਉਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਹਾਂ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਕੈਨਿੰਗ ਨੇ ਮੀਆਂ ਮੀਰ, ਲਾਹੌਰ, ਪਿਸ਼ਾਵਰ, ਮੁਲਤਾਨ, ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ,ਜਲੰਧਰ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਜਾਤ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਿਕਾਂ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰ ਖੋਹ ਲਏ ਸਨ। ਲਾਹੌਰ, ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ, ਫਿਲੌਰ, ਕਾਂਗੜਾ, ਅਟਕ ਤੇ ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਕਿਲਿਆਂ ਤੇ ਯੋਰਪੀਨ ਸੈਨਿਕ ਭੇਜ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਤਨਾ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਸਿਆਲਕੋਟ, ਕਸੌਲੀ, ਜਲੰਧਰ, ਫਿਲੌਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪਿਸ਼ਾਵਰ, ਜਿਹਲਮ ਅਤੇ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਆਦਿ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਵਿਦਰੋਹ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਤਿਲੁਜ ਤੇ ਜਮਨਾ ਨਦੀ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਅੱਜ ਦੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਥਾਨੇਸਰ, ਕਰਨਾਲ, ਜਗਾਧਰੀ, ਹਾਂਸੀ, ਹਿਸਾਰ, ਸਿਰਸਾ, ਰਾਣੀਆਂ, ਰੋਹਤਕ ਤੇ ਰਿਵਾੜੀ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਦਰੋਹ ਹੋਇਆ। ਨੀਲੀ ਬਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਅਹਿਮਦ ਖਰਲ ਅਤੇ ਮੁਰਾਦ ਫਤਿਆਣਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਾਂਗਲੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਨ ਬਗਾਵਤ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਗੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਵੀ ਦਿੱਤਾ 1857 ਦਾ ਇਹ ਵੱਡਾ ਯਤਨ ਦਬਾ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਲਈ ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।

1905-06 ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਾਸਤੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਗਏ ਸਨ, ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਦੁਜੈਲਾ ਸਲੂਕ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਹੀ ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਸੈਨਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਗ਼ਦਰ ਦਾ ਬਿਗੁਲ ਵਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਇਨਕਲਾਬ ਦੁਆਰਾ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸੱਤਾ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਲਈ ਗ਼ਦਰ ਅਖ਼ਬਾਰ ਉਰਦੂ, ਪੰਜਾਬੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਬੰਗਾਲੀ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲੀ ਆਦਿ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਅੱਠ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜੋੜੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਲੈ ਕੇ, ਕਾਰਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਠੋਕਰ ਮਾਰ ਕੇ, ਗ਼ਦਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, 1914 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਰਤੇ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਆਏ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬਜਬਜ ਘਾਟ ਦਾ ਖੂਨੀ ਸਾਕਾ ਵਾਪਰਿਆ। ਕੋਈ 5000 ਗਦਰੀਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਬਾਅਦ ਵੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਕੋਈ 250 ਦੇ ਕਰੀਬ ਗ਼ਦਰੀ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਬੰਨੂ ਲੋਹਾਣ ਤੋਂ ਫੈਜ਼ਾਬਾਦ ਛਾਉਣੀ ਤੱਕ, ਗ਼ਦਰ ਭੜਕਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਫਾਂਸੀ ਜਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅਨੇਕਾਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਉਮਰ ਕੈਦਾਂ ਜਾਂ ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ੱਕਤੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੱਟੀਆਂ। ਕਈ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਭੋਗਦਿਆਂ ਚੱਲ ਵੱਸੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਜਦੋਂ ਅਜੇ 'ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਸਟੇਟਸ' ਦੀ ਹੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਸੀ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥਿਆ। ਉਹ ਧਰਮ ਨੂੰ ਹਰ ਬਸ਼ਰ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਮਸਲਾ ਦੱਸ ਕੇ, ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕ ਅਤੇ ਜਾਤੀਗਤ ਸੋੜੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉੱਪਰ ਸਨ।

1920-21 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਿੱਠੂ

ਮਹੰਤਾਂ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਚੱਲੀ। ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਮਹੰਤ ਨੇ ਡੇਢ, ਦੋ ਸੌ ਸਿੱਖ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਆਸਥਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਖੇ, ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਛੇਤੀ ਮਗਰੋਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅਕਾਲੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰ ਬੀ. ਟੀ. ਨੇ ਡਾਂਗਾਂ ਅਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਸੁੰਮਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੱਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਉਪਰ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਦੇ ਫਲ ਸਰੂਪ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਜਥਿਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਿੰਦਿਆਂ, ਜ਼ੈਲਦਾਰਾਂ, ਸਫੈਦਪੋਸ਼ਾਂ, ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਝੋਲੀਚੁੱਕਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕੀਤਾ। 1922-23-24 ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਟਾਊਨਸ਼ੈਂਡ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਜਲੰਧਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਅਤੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਆਦਿ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਰਾਜ ਹੈ। ਬੱਬਰਾਂ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀਆਂ ਤੇ ਲਟਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਭੇਜਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਸਜਾਵਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤੀ ਆਦਿ ਵੀ ਭੁਗਤੀਆਂ। ਬੱਬਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਟ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਝੱਲੇ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪਰਚਾਰ ਲਈ ਉਹ 'ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦੋਆਬਾ' ਨਾਂ ਦਾ ਪਰਚਾ ਵੀ ਛਾਪ ਕੇ ਵੰਡਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਆਦਿਕ ਬੱਬਰਾਂ ਦਾ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧ ਸੀ। ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੱਬਰ ਬੇਹੱਦ ਮਕਬੂਲ ਸਨ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮਾਲਵੇ ਅਤੇ ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਵੀ ਬੱਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਈਆਂ।

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਉੱਘੇ ਗ਼ਦਰੀ ਆਗੂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਉਣ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਮਾਸਿਕ 'ਕਿਰਤੀ' ਪਰਚਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਕੱਢਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਅਦ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਇਸ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣੇ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕਿਰਤੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਸੰਗਠਨ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਰੀਪਬਲੀਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਿਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਕੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥਿਆ। 'ਨੌਜੁਆਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ' ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਅਗਲੇ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਰਤੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਲਹਿਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਲਾਹੌਰ, ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲੰਧਰ, ਚੜ੍ਹਿੱਕ, ਕਲਗੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਕਿਸਾਨ ਘੋਲ ਲੜੇ ਗਏ। ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਠੱਠੀਆਂ, ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਆਦਿ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਸਨ। ਰਿਆਸਤੀ ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਰਿਆਸਤੀ ਜਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿੱਢੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੈਪਸੂ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਅੰਦੋਲਨ ਚੱਲਿਆਂ ਜੋ ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਸੌ ਦੇ ਲਗਪਗ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭੂਇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਬਾਅਦ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਖੇਮੇ ਦੇ ਉਭਾਰ ਸਦਕਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਨ-ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦਾ ਦਬਾਅ ਵਧਣ ਕਾਰਨ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਓੜਕ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲ ਗਈ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਏ, ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਚੁਨੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ, ਰਸਤਾ ਲੱਭਣ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ

ਨਾਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਾਡੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ, ਜਮਹੂਰੀਅਤ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚਾ, ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਦਾ ਸੰਕਲਪ, ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਜੋ ਸੰਕਲਪ ਉੱਭਰੇ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਗਾਉ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪਹੀਏ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਗੇੜਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਿਰਕੂ ਵੰਡ ਨੂੰ ਤਿੱਖਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਹੜੱਪਣ ਲਈ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਤਿੰਨ ਕਾਲੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਨਵੰਬਰ 2020 ਤੋਂ ਦਸੰਬਰ 2021 ਤੱਕ, ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਤੇ ਮੋਰਚੇ ਗੱਡ ਕੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਾਂਗ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੀਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਜੇ ਮਿਸ਼ਰਾ ਟੇਨੀ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਉਹਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਚਾਰ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਥਾਰ ਜੀਪ ਥੱਲੇ ਦਰੜ ਸੁੱਟੇ ਸਨ। ਬਾਪ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਕ ਵੇਰ ਤਾਂ ਤਿੰਨੇ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਾਂ ਛੇਤੀ ਮੰਨਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਧਰਨਾ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਚੁਕਵਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸਦੀ ਨੀਅਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲ ਜੋ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਚੋਰ ਮੋਰੀ ਰਾਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਐਫ.ਸੀ.ਆਈ ਆਦਿ ਅਦਾਰੇ ਤੋੜਨ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਮਰੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਨੰਗੀ ਚਿੱਟੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਪੱਛੜੀ ਦਰਜ ਜਾਤੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਆਦਿ ਵਾਸੀਆਂ ਉੱਪਰ ਆਏ ਦਿਨ ਹਮਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬੱਧੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੁੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ, ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ, ਸੱਚ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁੰਨ ਵੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਫੌਰੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ, ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਇਕ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ ਬਣਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਜੁੱਟੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਹਿਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਰਤ ਕਈ ਕੌਮੀਅਤਾਂ, ਫਿਰਕਿਆਂ, ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ, ਬੋਲੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁ ਭਾਸ਼ਾਈ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਇਸ ਉਪਰ ਹਿੰਦੀ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਥੋਪਣ ਦੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ।

ਅੱਜ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ 31ਵੇਂ ਮੇਲੇ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਤਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਚਿਤਵੇ ਆਦਰਸ਼ ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਰਹਿਤ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਹਲਫ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਵਿੱਛੜੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ 31ਵੇਂ ਮੇਲੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਕਰਸ਼ਣ

1. ਕਾਮਰੇਡ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੁਇਜ਼ ਮੁਕਾਬਲਾ
2. ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਮਿਤ ਜ਼ਰਫ਼ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪੇਂਟਿੰਗ ਮੁਕਾਬਲਾ
3. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ

ਹਾਕਮਪ੍ਰਸਤੀ ਬਨਾਮ ਨਾਬਰੀ

–ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਕੰਗਣੀਵਾਲ

ਪੰਜਾਬ ਉਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ, ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਾਮਦੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਜਿੱਥੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਰਹਿਣ ਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਰਦਾਸੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸਵੇਰ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਵਿਚ ਕਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, 'ਜਿਸ ਦਾ ਸਰਤਾਜ ਜਾਰਜ ਪੰਚਮ ਨਹੀਂ, ਐਹ ਸਿਘ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਰਦਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ।' ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਉਪਰ ਸਰਬਰਾਹ ਥੋਪ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਮੇਟੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਸਰਬਰਾਹ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੰਟਰੋਲ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੇ ਗੈਰਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲੇ ਮਹਾਂਯੁੱਧ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਸੰਦ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨਾ ਰਿਵਾਇਤੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਕਾਬਗੰਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕੰਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹੀ 1914 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਢਾਅ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸ. ਸਰਦੂਲ ਸਿਘ 'ਕਵੀਸ਼ਰ' ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲਾਹੌਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ. ਹਰਚੰਦ ਸਿਘ ਲਾਇਲਪਰੀ ਖੁਦ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਢਾਹੀ ਕੰਧ ਦੇਖ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। 12 ਅਪ੍ਰੈਲ 1914 ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸੁੰਦਰ ਸਿਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ ਤੇ ਹਰਚੰਦ ਸਿਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ ਨੇ ਰਕਾਬਗੰਜ ਦੀ ਕੰਧ ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਪੁਲਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੀਫ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ, ਭਾਈ ਹਰਚੰਦ ਸਿਘ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ! ਆਪਣੇ ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕਦ ਤੱਕ ਲੁਕੋ ਕੇ ਰੱਖੋਗੇ।' ਇਸ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਥਾਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸਰਬਰਾਹ ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰ ਅਰੂੜ ਸਿਘ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦਾ ਖੁਦ ਹੀ ਸੰਭਾਲੂ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨੁਸ਼ਹਿਰਾ ਨੰਗਲ ਦਾ ਅਰੂੜ ਸਿਘ ਥੋੜਾ ਉਰਦੂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੱਜ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਲੁੱਟ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਰਬਰਾਹ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਠਦੀ ਜਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਲਟ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੇ ਕਿ, "ਇਹ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਹੈ।"

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਕਾਲਖ ਦਾ ਟਿੱਕਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ.ਬ. ਅਰੂੜ ਸਿਘ ਨੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਸਾਕੇ ਦੇ 376 ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਦਾਦ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੋਂ ਆਏ ਗ਼ਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖ ਸਨ, ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫਤਵਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਰਕਾਬਗੰਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀ ਕੰਧ ਢਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਸਾਕੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਰੋਸ ਭਰ ਦਿੱਤਾ, ਉੱਥੇ ਇਸ ਡਰ ਤੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਭੜਕ ਨਾ ਉੱਠਣ, ਪਹਿਲੇ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ 1915 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, "ਮਈ 1914 ਨੂੰ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦੇ ਸਵਾਰਾਂ ਤੇ ਗ਼ਦਰੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੇਚੈਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।" ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੰਗਰੈਂਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨਬੰਦੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਓਟ ਲੈਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਵਫਾਦਾਰ ਸ.ਬ. ਅਰੂੜ ਸਿਘ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਤੇ 'ਗ਼ਦਰ' ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤ ਭਰੀ ਜਾ

ਸਕੇ। 6 ਅਕਤੂਬਰ 1914 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸ.ਬ. ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ। ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਨਿਕਟ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਸਮੇਤ 376 ਸਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਸਿੱਖ ਕਹਿ ਕੇ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਫਤਵਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਵੀ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਗ਼ਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ, ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੁੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਫਤਵਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਗੀਰ ਨੇ ਫਤਵੇ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ Sikh History-4 (1860-1925) 'ਚ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੂਰੇ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥਤਾ ਜਿਤਾਈ ਹੈ। 'ਫਤਵਾ' ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਹੈ:

6th October 1914 - Punjab

Kamagata Maru-A mass meeting of the Sikh Public was held at the Golden Temple Amritsar, under the Presidency of S.B. Arur Singh to disassociate them selves from the rioters action.

Weekly report from the Director,
Criminal Intelligence,
6th October 1914.

ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਸਾਕੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੁੱਧ ਏਨਾ ਵਾਵੇਲਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਸਰਬਰਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਿਵਾਣਾਂ ਤੱਕ ਲੈ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ, ਮਾਣ-ਮਰਿਯਾਦਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਲਈ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗਿ. ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ 'ਦਰਦ' ਨੇ 'ਮੇਰੀਆਂ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦਾਂ' ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ:

'ਮਥਰਾ ਤੇ ਬਨਾਰਸ ਦੇ ਪਾਂਡਿਆਂ ਦੀ ਠੱਗੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ, ਪਰ ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਉਪਰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸਰਬਰਾਹ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖੁੰਢੀ ਪੁਜਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਰਤਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਰਬਰਾਹ ਤੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਦੇ। ਬੁੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਉੱਡਣ ਤੇ ਦੁਰਾਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲੋਕ ਸੁਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਪਰ 'ਸਈਆ ਭਏ ਕੋਤਵਾਲ ਤੋ ਡਰ ਕਾਹੇ ਕਾ' ਸਰਕਾਰ ਮਾਈ ਬਾਪ ਦਾ ਹੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਸੀ। ਸਰਬਰਾਹ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੜੇਦਾਰ ਸੀ, ਪੁਲਸ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਦਾ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਟਿੱਚ ਸਮਝਦੇ ਸਨ।'

13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1919 ਨੂੰ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ 379 ਬੰਦੇ ਸ਼ਹੀਦ, ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜੇਲ੍ਹੀਂ ਡੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰੂਰਤਾ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਕੇ ਨਾਲ ਬਣੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਸ.ਬ. ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦੇ ਨਿਹੱਥੇ, ਅਣਭੋਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਤਲੋ-ਗਾਰਤ ਦੇ ਬੁੱਚੜ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦੀ ਲਈ ਲੇਲੜੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ, ਜਿਸਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਦੀ ਪੁਸਤਕ "ਅਕਾਲੀ ਮੋਹਰਿਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ" ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਟੋਡੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤ ਫੈਲ ਗਈ ਸੀ। 23 ਜੁਲਾਈ 1919 ਨੂੰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਲਾਅ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿੱਖ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ 27 ਦਸੰਬਰ 1919 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਲੀਗ ਨਾਂਅ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਈ ਗਈ।

ਰੌਲਟ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਕੇ ਅੰਡੇਮਾਨ ਜੇਲ੍ਹ

ਵਿੱਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ ਕਲਕੱਤਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਆਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਪ੍ਰਸਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਚੈਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਘਟਨਾ 10, 11, 12 ਅਕਤੂਬਰ 1920 ਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਬਰਾਦਰੀ (ਅਛੂਤ ਜਾਤੀਆਂ) ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਰਵਿਦਾਸੀਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਤਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਮਣੇ ਸਜ ਗਈ। 12 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਏ ਨਿਘਾਰ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਜੇ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ ਨੇ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਤੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਦੇ ਅੰਡੇਮਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੱਸਦਿਆਂ ਗੁਰਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ:

'ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦਾ ਸਜਿਆ ਇਹ ਦੀਵਾਨ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਜ ਬਜ ਦੇ ਘਾਟ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਮਨਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ.ਬ. ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪੋਪ ਲੀਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ।'

ਇਹ ਗੁਰਮਤਾ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਨਾਲ ਸਭ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ।

ਇਥੋਂ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਮੇਂ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਤੇ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰਤੀਕ 'ਬਜ ਬਜ ਘਾਟੀਏ' ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾਸ੍ਰੋਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪ੍ਰਸਤ ਸਿੱਖ ਟੋਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸ.ਬ. ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ 'ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਓ। ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜਿਊਂਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿਓ।' ਦੇ ਗੁਰਮਤੇ ਪਾਸ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਈ। ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਵਿਛੋਏ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੋਏ ਅਦੁੱਤੀ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਠ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੱਖ-ਸੰਗਤ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਚੋਦਾਂ ਗੁਰਮਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਇਹ ਸਨ:

'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਲਾਟ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਮਾਣ ਪੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ, ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਭਾਰੋਵਾਲੀਆ, ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਸਰਬਰਾਹ, ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਤਨਖਾਹੀਏ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਸਰਦਾਰ ਜਾਂ ਭਾਈ ਪਦ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ।' (ਗੁਰਮਤਾ ਨੰ. 9)

'ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀ ਪੱਕੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁਪਤ ਪੱਤਰ ਕੱਢੇ ਸਨ, ਉਹ ਖੁਦ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਤਾਂ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਵੇਰ ਆਖੋ ਕਿ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਸਰਬ੍ਰਾਹ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤ ਹੈ। ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਪਤ ਪੱਤਰ ਕੱਢਵਾਇਆ ਸੀ, ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਹਨਤ ਆਖੋ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਾਹਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਂ ਵੇਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਹਨਤ ਪਾਈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ।'

(ਗੁਰਮਤਾ ਨੰ. 13)

(ਸ਼੍ਰੋ. ਗੁ. ਪ੍ਰੰ. ਕਮੇਟੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣੀ ? ਦਿਲਗੀਰ, ਪੰਨਾ 153, 54, 55)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿਆਂ ਦਾ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੇਵਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ:

ਨੋਟਿਸ

ਬਨਾਮ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਸਰਬਰਾਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਮਿਆਦੀ ਏਕ ਹਫ਼ਤਾ

ਤੁਮਕੋ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਔਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਦੀਵਾਨ ਕਰਕੇ ਹੁਕਮ ਦੀਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬਰਾਹੀ ਸੇ ਫੌਰਨ ਜੁਦਾ ਹੋ ਜਾਓ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਮਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਂ ਵੋਹ ਬਦਇੰਤਜਾਮੀ ਔਰ ਬਦਕਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾ ਦੀਏ ਹੈਂ ਜਿਨ ਸੇ ਹਮ ਲੋਗ ਤੰਗ ਆ ਗਏ ਹੈਂ, ਅਬ ਹਮ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਤੇ, ਇਸ ਲੀਏ ਇਸ ਨੋਟਸ ਕੇ ਜ਼ਰੀਏ ਇਤਲਾਹ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਅਗਰ ਮਿਆਦ

ਮਜ਼ਬੂਰਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਸਰਬਰਾਹੀ ਨਾ ਛੋੜੇਂਗੇ ਤੋਂ ਬਿਆਨ ਨਿਕਾਲਾ ਜਾਏਗਾ, ਔਰ ਕੌਮ ਤੁਮ ਕੋ ਆਪਣੀ ਤਰਫ ਸੇ ਮੁਰਦਾ ਸਮਝੇਗੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੇਵਕ ਕਮੇਟੀ

21 ਅਗਸਤ 1920 ਅਕਾਲੀ ਲਾਹੌਰ।

ਸਰਬਰਾਹੀ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਈ। ਅਗਸਤ, 1920 ਦੇ 'ਅਕਾਲੀ ਲਾਹੌਰ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ:

"ਖਰਾਬੀ ਦੀ ਜੜ੍ਹ, ਸਰਬਰਾਹ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਹਾਲਾਂ ਤੱਕ ਸਰਬਰਾਹੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਡਟਿਆ ਹੋਇਆ। ਸਾਡੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ, ਕਈ ਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਆਗੂ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਬ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੈ, 'ਜਾਣ ਨਾ ਪਹਿਚਾਣ, ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਮਹਿਮਾਨ'।'

24 ਅਗਸਤ 1920 ਨੂੰ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਵਿਚ ਇਕ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, *"ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਮੇਰੀ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਚੰਗੀ ਜਾਂ ਮੰਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਜਨਾਜ਼ਾ ਨਾ ਕੱਢਿਓ।"*

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਸ. ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਨੂੰ ਸਰਬਰਾਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਸ.ਬ. ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਦੋਖੀ ਸੀ।

ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ 75ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮੰਦਭਾਗਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੋਟੋ ਉਤਾਰਨ ਦੇ ਰੌਲੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਲਾਸਾਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਜੇਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀਆਂ' ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੁਰਦਾ ਰੂਹਾਂ ਵੀ ਬੋਲ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਈ ਜੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਨਾਨਾ ਸ.ਬ. ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਫਤਵਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਸ਼ੱਦਦਾਂ ਦੇ ਐਕਸਪੇਰੀਮੈਂਟ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਉਪਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸ.ਬ. ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਜੀ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਦੀ ਦੁਖੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ 12 ਸਤੰਬਰ 1920 ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦਾ ਬਿਆਨ, ਜੋ ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਗੀਰ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣੀ?' ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਬਕਬਕ ਕਰਨਾ ਖਾਨਦਾਨੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਪ੍ਰਸਤੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਮਾਨ ਦੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਲਾਗ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੀ ਹੈ।

ਰੋਂਦੀ ਏਂ ਇਕ ਨੂੰ, ਇਥੇ ਊਤ ਗਿਆ ਹੈ ਆਵਾ।

ਆਓ ਜਾਣੀਏ। ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦਾ ਖਾਨਦਾਨੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਅਵੱਲ ਦਰਜੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧ੍ਰੋਹੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਮਾਨ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਫੌਜ ਵਿਚ ਜਰਨੈਲ ਸੀ ਅਤੇ 3800 ਰੁਪੈ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਜਗੀਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਪਤਨ ਬਾਰੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਟੋਲਾ 1857 ਦੇ ਗ਼ਦਰ ਸਮੇਂ ਉਚੇ ਸਿੱਖ ਘਰਾਣਿਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਕੀਤੀ ਮੱਦਦ ਉੱਪਰ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਪੂਰਬੀਆਂ ਤੇ ਡੋਗਰਿਆਂ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਮਾਨ ਘਰਾਣੇ' ਬਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸੁਆਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀ "ਚੀਫ-ਐਂਡ ਫੈਮਲੀਜ਼ ਆਫ ਨੋਟ ਇਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬ" ਪੁਸਤਕ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਖ ਧ੍ਰੋਹੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਐਂਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਵਾਰ ਸਮੇਂ ਮੁਲਤਾਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ) ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਹਨ। ਮੁਲਤਾਨ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਦੀਵਾਨ ਮੂਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲਾ

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਭਾਈ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੌਰੰਗਾਬਾਦੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਮਨੋਬਲ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਦੀਵਾਨ ਮੂਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸ. ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕਣ ਲਈ ਉਸਨੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਦਾਰ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀਵਾਲਾ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਮੂਲ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਭਾਈ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਮੁਲਤਾਨ ਜਾ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਗਰਮ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਸਰਗਰਮੀ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਰੋਹ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਚੰਡ-ਮਾਊਂਟੇਨ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਬਰਫ਼ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮੱਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਫੌਜ ਨੂੰ ਪਿਠ ਦਿਖਾ ਕੇ ਮੇਜਰ ਐਸਟ ਦੇ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਨ 1847 'ਚ ਮੇਜਰ ਨਿਕਲਸਨ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੈਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਲਤਾਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਾ ਕੇ ਭਰਾ ਮਾਰੂ ਕਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲਿਪਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਨ ਲਿਖਦਾ; ***ਭਾਵੇਂ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਕੇ-ਸੰਬੰਧੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੁਧ ਸਨ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਅੰਤ ਤਕ ਨਿਭਾਇਆ।***

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਉਪਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵਲੋਂ ਉਸਨੂੰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੂੰ ਏਨਾ ਮਾਲੋਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਐਸ਼ਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਾਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੜਕਾ ਰਾਏ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਿੰਡ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ, ਸਿਆਲਕੋਟ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਰਾਇ, ਸਿਆਲਕੋਟ ਤੇ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਵਿਚ 1200 ਸਲਾਨਾ ਜਗੀਰ ਤੇ 1000 ਘੁਮਾਉ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਸੀ। ਰਾਏ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁਤਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਨਾ ਵਾਲਾ ਨੂੰ ਆਨਰੇਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਬਖਸ਼ੀ ਗਈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕਲਾਰ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਨੂੰ 'ਕਿਲ੍ਹਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ' ਦਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਲ੍ਹਾ ਕਾਇਮ ਹੈ।

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਆਨਰੇਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਡਿਸਟਿਕ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨ ਖਾਨਦਾਨ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਿਭਾਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੇ ਫਲ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚਖਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। 1967 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਸਮੇਂ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਆਪਣੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਨੀਤੀ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਸਪੀਕਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹੀ ਤੇ ਭਰਾ ਮਾਰੂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਿਆ ਰਿਹਾ।

ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਫ਼ਿਤਰਤ ਬਾਰੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਰਹੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਡਿਬਡਿਬਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਜੱਗ-ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ, 'ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਡੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਲੀਹ 'ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਮਾਨ ਖਲਾਰਾ ਪਾ ਦਿੰਦਾ।' ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਮਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਭੇਤ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਡਿਬਡਿਬਾ ਨੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਲਗਾਮ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਹੈ।

OO

ਝੰਡੇ ਦਾ ਗੀਤ

31ਵੇਂ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ

ਮੇਲੇ ਦਾ ਪੈਗ਼ਾਮ: ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਸੰਗਰਾਮ

– ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ

ਝਾਕੀ: ਪਹਿਲੀ

ਸਾਡੀ ਤੂੰ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਏਂ ਝੰਡਿਆ
ਗ਼ਦਰਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਰੰਗਿਆ
ਤੂੰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਾਜ਼ਾਰੋਂ ਆਇਆ
ਨਾ ਲਲਾਰੀ ਰੰਗਿਆ

ਤੈਨੂੰ ਲੱਖ ਸਲਾਮ ਕਰੇਂਦਾ
ਪੰਜ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪਾਣੀ
ਤੇਰੀ ਅਜ਼ਬ ਕਹਾਣੀ ਝੰਡਿਆ
ਇਹ ਵੰਡੀ ਨਾ ਜਾਣੀ

ਤੈਨੂੰ ਕਰਨ ਸਲਾਮਾਂ ਆਏ
ਇੱਕੋ ਅੰਮੜੀ ਜਾਏ
ਸਾਂਝੀ ਧਰਤ, ਵਿਰਾਸਤ ਸਾਂਝੀ
ਮਹਿਕਾਂ ਨਾਲ ਲਿਆਏ

ਅੱਥਰੂ, ਜ਼ਖ਼ਮ ਤੇ ਦੁੱਖੜੇ ਯਾਦਾਂ
ਪਾ ਗਲਵੱਕੜੀ ਮਿਲੀਆਂ
ਚਾਰੇ ਕੰਧਾਂ ਕੰਬਣਾ ਹੀ ਸੀ
ਚਹੁੰ ਕੂਟਾਂ ਨੇ ਹਿੱਲੀਆਂ

ਇੱਕ ਨਵੰਬਰ, ਵਿੱਚ ਜਲੰਧਰ
ਲੱਗਦੈ ਗ਼ਦਰੀ ਮੇਲਾ
ਮੇਲਾ ਹੈ ਗਲ਼ ਲੱਗ ਮਿਲਣੇ ਦਾ
ਹਾਕਮ ਪਾਉਣ ਝਮੇਲਾ

ਹਰ ਪਿੰਡ ਤੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਹੋਵੇ
ਹੋਵੇ ਗ਼ਦਰੀ ਮੇਲਾ
ਚਲੋ ਜੀ ਰਲਕੇ ਮੇਲੇ ਲਾਈਏ
ਹੋ ਨਾ ਜਾਏ ਕੁਵੇਲਾ

(ਅੰਦਾਜ਼ ਬਦਲਕੇ, ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ)

ਤੂੰਹੀਓਂ ਪੌਣ ਤੇ ਤੂੰਹੀਓਂ ਪਾਣੀ
ਬਿਨ ਤੇਰੇ ਕਾਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗਾਨੀ

ਨਾਲ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਝੂੱਲ ਵੇ ਝੰਡਿਆ
ਤੇਰਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਕਦੇ ਨਾ ਹੰਭਿਆ

ਅਜੇ ਨਾ ਆਈ ਮੰਜ਼ਲ ਅੜਿਆ
ਤੇਰੀ ਛਾਂਵੇਂ ਅਹਿਦ ਹੈ ਕਰਿਆ

ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਭੋਇੰ ਸਰਦਾਰੀ
ਪੂੰਜੀਦਾਰੀ, ਫ਼ਿਰਕੇਦਾਰੀ
ਜੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪੁੱਟਣੀ ਸਭੇ ਬਿਮਾਰੀ
ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੁੱਗਣੀ ਹੱਕਦਾਰੀ
ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੁੱਗਣੀ......

(ਅੰਦਾਜ਼ ਬਦਲਕੇ ਪਹਿਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ)
ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਜੋਤ ਜਗਾਈ
ਤੇਲ ਜਿਗਰ ਦਾ ਪਾਇਆ
ਉਹਨਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਮੇਲਾ
ਕਰਨ ਸਲਾਮਾ ਆਇਆ।

ਕਰ ਦੇਈਏ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ
ਨੈਣੀਂ ਜੋਤ ਜਗਾਈਏ
ਪਰਬਤ, ਸਾਗਰ ਚੀਰ ਕੇ ਲੰਕਾ!
ਵੱਲ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਜਾਈਏ।

ਝਾਕੀ: ਦੂਜੀ

ਕੌਨ ਆਜ਼ਾਦ ਹੁਆ
ਕੌਨ ਆਜ਼ਾਦ ਹੁਆ
ਕਿਸਕੇ ਮਾਥੇ ਸੇ ਸਿਆਹੀ ਛੂਟੀ
ਮੇਰੇ ਸੀਨੇ ਮੇਂ ਅਭੀ
ਦਰਦ ਹੈ ਮਹਿਕੂਮੀ ਕਾ
ਮਾਜਰੇ ਹਿੰਦ ਕੇ ਚਿਹਰੇ ਪੇ
ਉਦਾਸੀ ਹੈ ਵੋਹੀ
ਕੌਨ ਆਜ਼ਾਦ ਹੁਆ

ਖ਼ੰਜਰ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ
ਸੀਨੇ ਮੇਂ ਉਤਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ
ਮੌਤ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ
ਲਾਸ਼ੋਂ ਪੇ ਗੁਜ਼ਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ

ਕੌਨ ਆਜ਼ਾਦ ਹੁਆ
ਕੌਨ ਆਜ਼ਾਦ ਹੁਆ

ਕਾਲੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੇਂ
ਬਦਸ਼ਕਲ ਚੁੜੈਲੋਂ ਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਕੀਮਤੇਂ ਕਾਲੀ ਦੁਕਾਨੋਂ ਪੇ
ਖੜ੍ਹੀ ਰਹਿਤੀ ਹੈਂ
ਹਰ ਖ਼ਰੀਦਦਾਰ ਕੀ
ਜੇਬੋਂ ਕੋ ਕੁਤਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ
ਕੌਨ ਆਜ਼ਾਦ ਹੁਆ

*ਕੌਨ ਆਜ਼ਾਦ ਹੁਆ**

**ਰਚਨਾ: ਅਲੀ ਸਰਦਾਰ ਜਾਫ਼ਰੀ*

ਝਾਕੀ: ਤੀਜੀ

(ਸੂਤਰਧਾਰ)

ਜਦੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਗੂੰਜ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਮੌਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਥਾਂ ਸੁਆਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ 'ਕੌਨ ਆਜ਼ਾਦ ਹੁਆ' ਜਵਾਬ ਦਿਓ? 14 ਅਤੇ 15 ਅਗਸਤ ਦੀ ਰਾਤ ਮਗਰੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਜਿਨਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਵੀ ਰਾਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਲੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਅੱਜ ਵੀ ਸੁਆਲਨਾਮਾ ਬਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ?

14 ਅਤੇ 15 ਨੂੰ ਜੋੜਦੀ ਜੋ ਰਾਤ ਸੀ
ਇੱਕ ਮਾਂ ਜਾਇਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਗੀ ਉਹ ਰਾਤ ਸੀ
ਪਲਾਂ ਛਿਣਾਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ੂਨੀ ਬਰਸਾਤ ਹੋ ਗਈ
ਸਾਂਝੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ

ਢੋਂਅਦੀ ਧਰਤੀ ਹਨੇਰਾ
ਕੀਹਨੂੰ ਆਖਦੇ ਸਵੇਰਾ!
ਕਿਹੜਾ ਦੇਸ਼ ਵੀਰਾ ਤੇਰਾ
ਮੇਰਾ ਹੋਇਆ ਨਾ ਮੇਰਾ
ਜ਼ਿੰਦ ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਸੋਹਣਿਆਂ ਵੇ ਖ਼ਾਕ ਹੋ ਗਈ
ਸਾਂਝੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ

ਗਾਹਾਂ ਮਾਰਦੇ ਤੂੰ
ਜਿਸ ਰਾਤੀਂ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਿਆ
ਮੇਰੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਸਵੇਰ ਨੂੰ
ਤਿਰੰਗਾ ਗੱਡਿਆ
ਰਾਤ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਹਨੇਰੀ ਪ੍ਰਭਾਤ ਹੋ ਗਈ
ਸਾਂਝੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ

ਅੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸੀ
ਮਾਰੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ
ਦਿਨ ਦੀਵੀਂ ਲੁੱਟ ਲਈਆਂ
ਕੰਜਕਾਂ ਕੁਆਰੀਆਂ
ਇਹ ਅਫ਼ਾਨੀਆਂ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਦੀ
ਸੌਗਾਤ ਹੋ ਗਈ

ਘਰ ਘਰ 'ਤੇ ਤਿਰੰਗਾ
ਬੰਦਾ ਤਨ ਤੋਂ ਹੈ ਨੰਗਾ
ਤੋਹੇ ਕੱਫ਼ਣ ਨਾ ਪਾ ਕੇ
ਾਰੇ ਨਦੀਏਂ ਚਲਾ ਕੇ
ਔਖੀ ਜਿਵਿਆਂ ਦੀ ਪਾਉਣੀ ਜਿੱਥੇ ਬਾਤ ਹੋ ਗਈ
ਸਾਂਝੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ

ਏਹੋ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਲਾਹੌਰ
ਇਹ ਜਲੰਧਰ ਪਿਸ਼ੌਰ
ਦੱਬੀ ਬੈਠੇ ਨੇ ਬਦੇਸ਼ੀ

ਯਾਰ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਨੇ ਦੇਸੀ
ਡਾਢਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਕੀ ਹੀ ਬਾਤ ਹੋ ਗਈ
ਸਾਂਝੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਹੋ ਗਈ

•

ਝਾਕੀ: ਚੌਥੀ

ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੰਦੂਰ ਵਾਂਗੂੰ ਤਪਦੀ
ਕੇਹੀ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਆ ਗਈ
ਮੌਤ ਨੱਚਦੀ ਤੇ ਰਾਜ ਸਤਾ ਹੱਸਦੀ
ਨਿਰੀ ਬਰਬਾਦੀ ਆ ਗਈ

ਮਾਂ ਦੇ ਲਾਲ ਨੇ ਘੜੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਲਿਆ
ਜਾਤ ਪਾਤ ਵਾਲੇ ਜ਼ਹਿਰੀ ਨਾਗਾਂ ਖਾ ਲਿਆ
ਕਾਮੇਂ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਜੀਪਾਂ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚਿਆ
ਮਿੱਟੀ ਜਾਏ ਪੁੱਤ ਖਾ ਗਈ
ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ....

ਸਾਡੇ ਮੂੰਹਾਂ 'ਚ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਿੱਤ ਤੁੰਨਦੇ
ਢਿੱਡ ਚੀਰ ਬੱਚੇ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਭੁੰਨਦੇ
ਲੱਡੂ ਵੰਡਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਭੁੱਕਦੇ
ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਚੁੱਪ ਛਾ ਗਈ
ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ....

ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਦੇ
ਜਿੱਥੇ ਧੰਨ੍ਹ ਧੰਨ੍ਹ ਖੰਡਿਆਂ ਨਾਂ ਕੁੱਟਦੇ
ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ, ਕਰਜ਼ ਨਸ਼ੇ ਖਾ ਗਏ
ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਗ ਪਾ ਗਈ
ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ.....

ਝਾਕੀ: ਪੰਜਵੀਂ

ਖੇੜੋਂ ਗੰਨਾ ਜੋ ਪੱਟਣ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ
ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਕੀਹਨੇ ਪੱਟ ਲਏ

ਲਾਲੀ ਚੂਸ ਲਈ ਹੈ ਚਿੱਟੇ ਤੇ ਸਮੈਕ ਨੇ
ਪੰਜਾਬ ਸਿਰੋਂ ਕੰਗਾਲ ਹੋ ਗਿਆ

ਵੇਲਾ ਸਾਂਭ ਲੈ ਜੁਆਨੀਏਂ ਨੀ ਸਾਂਭ ਲੈ
ਮੇਲਾ ਆਖੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਰਹਿ ਗਏ ਮਾਰਦੇ ਬੈਠਕੇ ਮੱਖੀਆਂ
ਕਿਉਂ ਲੜੇ ਨਾ ਭਰਿੰਡ ਬਣ ਕੇ

ਗੱਲੀਂ ਬਾਤੀਂ ਜੋ ਅੰਬਰ ਲਾਉਣ ਟਾਕੀਆਂ
ਅਮਲਾਂ 'ਚ ਨਹੀਉਂ ਨਿਭਦੇ

ਅਸਾਂ ਤੁਰਨਾ ਮਟਕ ਨਾਲ ਤੁਰਨਾ
ਵੈਰੀਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਓਂ ਡਰਨਾ

ਕੂਕੇ, ਸੱਜਰ ਤੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬੇ
ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਦੱਸਦੇ

ਰਾਜਗੁਰੂ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਰਾਭੇ
ਉਹ ਵੱਖਰੀ ਹੀ ਜੋਤ ਜਗਾ ਗਏ

ਹੱਥੀਂ ਰੋਟੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਬੰਧਾ
ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ ਗਿਓਂ ਭਗਤ ਸਿਆਂ?

ਸਾਡੇ ਬੂਹੇ ਤੇ ਬਦਲ ਗਈ ਕਾਂਟਾ
ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਏ ਰੇਲ ਗੱਡੀਏ

ਕਾਹਤੋਂ ਡੁੱਬੇ ਸੱਤ ਪੱਤਣਾਂ ਦੇ ਤਾਰੂ
ਜੀ ਪੰਜ ਦਰਿਆ ਪੁੱਛਦੇ

ਰਾਂਝੇ ਮੱਝੀਆਂ ਚਾਰਦੇ ਰਹਿ ਗਏ
ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੀਰ ਸ਼ਾਹ ਲੈ ਗਏ

ਸਾਡੇ ਨੈਣਾਂ 'ਚ ਸੁਆਲ ਏਹੋ ਰੜਕੇ
ਗ਼ੁਲਾਮ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਰਹਿ ਗਏ

ਜਿਹੜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਗ਼ਰੂਰ ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀਏ
ਨੀ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਲਾਹੁਣ ਜਾਣਦੇ

ਕਿੱਥੇ ਚੱਲੇ ਓ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਵੀਰਨੋ
ਸਰਾਭਾ ਹੈ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦਾ

ਹੋਊ ਅੰਬਰੋਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ
ਜੇ ਗੱਭਰੂ ਸਰਾਭੇ ਬਣ ਗਏ

ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਕਬਰ ਹੈ ਪੁੱਟਣੀ
ਜ਼ਹਿਰੀ ਨਾਗ ਵਿਚ ਦੱਬਣੇ

ਹੋਕਾ ਦੇ ਰਿਹੈ ਗ਼ਦਰ ਦਾ ਮੇਲਾ
ਆਜੋ ਜੀਹਨੇ ਪਾਰ ਲੰਘਣਾ

ਝਾਕੀ: ਛੇਵੀਂ

(ਸੂਤਰਧਾਰ)

ਗ਼ਦਰ ਦੇ ਹੋਕੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਾਗੋ
ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਤੋਂ
ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ,
ਦੀਨਾ ਨਗਰ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ),
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ
ਦੀਆਂ ਪੌਣਾਂ 'ਚ ਸਮੋਇਆ
ਜਾਗੋ ਦਾ ਇਹ ਕਾਫ਼ਲਾ,
ਵਿਨੈ ਅਤੇ ਚਾਰੁਲ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ
ਜਾਗੋ ਲਿਖਦਾ, ਜਾਗੋ ਗਾਉਂਦਾ ਅਤੇ
ਜੁਗਨੀ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਂਦਾ,
ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ 'ਚ ਪੁੱਜਾ ਹੈ
ਇਹ ਕਾਫ਼ਲਾ ਅੱਗੋਂ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ
ਆਓ! ਇਸ ਕਾਫ਼ਲੇ 'ਚ ਆਪਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਏ:

ਜੁਗਨੀ

ਜੁਗਨੀ ਸੱਚ ਸਦਾ ਹੀ ਬੋਲੇ
ਜੁਗਨੀ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਲਏ
ਜੋ ਕੁੱਝ ਵੇਖੇ ਉਹ ਹੀ ਬੋਲੇ
ਜੁਗਨੀ ਭੇਤ ਜਹਾਂ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹੇ
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਵੇ ਜੁਗਨੀ ਕਹਿੰਦੀ ਏ
ਇਹ ਨਾਮ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਲੈਂਦੀ ਏ

ਦਿੱਲੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਲੱਖਾਂ ਆਏ
ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਜਾਏ
ਕਿੰਨੇ ਭਾਸ਼ਾ, ਧਰਮ ਲਿਆਏ
ਜੁਗਨੀ ਵੇਖੇ ਅਸਚਰਜ ਪਾਏ
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਵੇ ਜੁਗਨੀ...

ਕਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜੀ
ਜੁਗਨੀ ਕਹਿੰਦੀ ਭੁੱਲ ਜਾਓ ਸਾਰੇ ਜੀ
ਸੰਦਰੇ ਖੇਡੇ ਪਾਸੇ ਚਾਰੇ
ਖੇਤੀ ਹੀਰ 'ਤੇ ਖ਼ਤਰੇ ਭਾਰੇ
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਵੇ ਜੁਗਨੀ...

ਜੁਗਨੀ ਲੈਂਦੀ ਨਾਮ ਸ਼ਹੀਦਾਂ
ਭਿੱਜਣ ਅੱਖਾਂ ਸਿਜਦੇ ਲੱਖਾਂ
ਰੁਲਦੀ ਜ਼ਿੰਦੜੀ ਵਾਂਗਰ ਕੱਖਾਂ
ਦੇਵਣ ਦਾਣੇ, ਪਾਵਣ ਮੌਤਾਂ
ਵੀਰ ਮੇਰਿਆ ਵੇ ਜੁਗਨੀ...

(ਲੰਮੀ ਜੁਗਨੀ ਦੇ ਕੁੱਝ ਅੰਸ਼)
ਰਚਨਾ: ਵਿਨੈ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ
ਆਵਾਜ਼: ਵਿਨੈ ਅਤੇ ਚਾਰੁਲ

ਝਾਕੀ: ਸੱਤਵੀਂ

ਨੇਰੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਖੜੇ ਨਾ ਜੋੜੀ ਦੇ
ਵਕਤ ਆਖਦੇ ਘਰ ਘਰ ਸੂਰਜ ਲੋੜੀ ਦੇ

ਵੈਲੀ ਨੇਰ੍ਹਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਨੱਚਦਾ ਹੈ
ਹੱਕ, ਸੱਚ, ਇਨਸਾਫ਼ ਨੂੰ ਜੇਲੀਂ ਡੱਕਦਾ ਹੈ
ਵੱਢ- ਖਾਣੇ ਇਸ ਨੇਰ੍ਹੇ ਦੇ ਦੰਦ ਤੋੜੀ ਦੇ
ਵਕਤ ਆਖਦੇ ਘਰ ਘਰ ਸੂਰਜ ਲੋੜੀ ਦੇ

ਝੁੱਲੇ, ਚੌਕੇ, ਖੇਤੀ, ਫੌਜਾਂ ਆ ਵੜਨਾ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਮੋੜ ਤੇ ਵੇਖੀਂ ਆ ਖੜ੍ਹਨਾ
ਝੱਖੜਾਂ ਦੇ ਰੁਖ਼ ਏਕੇ ਦੇ ਸੰਗ ਮੋੜੀ ਦੇ
ਵਕਤ ਆਖਦੇ ਘਰ ਘਰ ਸੂਰਜ ਲੋੜੀ ਦੇ

ਖ਼ੁਦ ਬਣ ਜਾਓ ਅੱਜ ਦੇ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬੇ ਜੀ
ਅੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਭਗਤ ਸਰਾਭੇ ਜੀ
ਭਾਅ ਜੀ ਵਰਗੇ ਨਾਇਕ ਮੰਚ ਨੂੰ ਲੋੜੀ ਦੇ
ਵਕਤ ਆਖਦੇ ਘਰ ਘਰ ਸੂਰਜ ਲੋੜੀ ਦੇ

ਘਰੋਂ ਤਕੋ ਤੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਛੱਡ ਦੇਵੋ
ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਸੰਗਰਾਮੀ ਝੰਡੇ ਗੱਡ ਦੇਵੋ
ਝੂਠ ਦੇ ਮਹਿਲ ਤਾਂ ਲੋਕ ਤੂਫ਼ਾਨਾਂ ਤੋੜੀ ਦੇ
ਵਕਤ ਆਖਦੇ ਘਰ ਘਰ ਸੂਰਜ ਲੋੜੀ ਦੇ

ਝਾਕੀ: ਅੱਠਵੀਂ

ਤੂੰ ਕਲਮਕਾਰ ਹੈਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ
ਤੂੰ ਹੈਂ ਅਮਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਰ ਸਕਦਾ
ਤੇਰੀ ਕਲਮ ਸਲਾਮਤ ਹੈ ਸੱਜਣਾ
ਇਹਨੂੰ ਕਲਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ

ਤੇਰਾ ਜਿਸਮ ਹੀ ਸਿਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਲਿਐ
ਤੇਰੀ ਸੋਚ ਡਰਾਵੇ ਜੋਕਾਂ ਨੂੰ
ਤੇਰੀ ਕਲਮ ਹਲੂਣਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ
ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਸੁੱਤਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ
ਤੂੰ ਹੈਂ ਆਸ਼ਿਕ ਲੋਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ
ਵਿਚ ਲੋਕ ਝਨਾ ਦੇ ਤਰ ਸਕਦਾ
ਤੂੰ ਕਲਮ ਹੈਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ...

ਤੇਰੇ ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਮੇਲੇ ਲੱਗਣੇ ਨੇ
ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲਣਾ ਏਂ
ਲੋਕਾਂ ਰਾਜ ਲਿਆਉਣਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ
ਉੱਚਾ ਸੁਰਖ਼ ਫਰੇਰਾ ਝੁੱਲਣਾ ਏਂ
ਤੇਰੀ ਕਲਮ ਦੇ ਜਾਏ ਹਰਫ਼ਾਂ ਦਾ
ਕਦੇ ਸੁੱਚੜਾ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਮਰ ਸਕਦਾ
ਤੂੰ ਕਲਮਕਾਰ ਹੈਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ...

ਝਾਕੀ: ਨੌਵੀਂ

(ਸੂਤਰਧਾਰ)

ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ
ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਇਹ ਮੇਲਾ
ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ
ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ
ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ
ਪ੍ਰੋ. ਬਰਕਤ ਉੱਲਾ
ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਸ਼ੀ ਰਾਮ ਮੜੌਲੀ
ਅਤੇ ਗ਼ਦਰੀ ਗੁਲਾਬ ਬੀਬੀ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਵਰਗੇ ਅਨੇਕਾਂ ਦੇਸ਼
ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਿਆਂ ਹੋਕਾ ਦੇ
ਰਿਹੈ ਗ਼ਦਰ ਤੋਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ:

ਗੀਤ

ਆਓ! ਬਾਬਿਆਂ ਭਗਤ-ਸਰਾਭਿਆਂ ਦੇ,
ਸੂਹੇ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਆਓ ਪਛਾਣ ਕਰੀਏ।
ਬੁੱਝ ਲਈਏ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦਾ
ਐਵੇਂ ਰਾਹਾਂ 'ਚ ਭਟਕਦੇ ਕਿਉਂ ਮਰੀਏ ?

ਮਜ਼ਦੂਰ, ਕਿਸਾਨ, ਜੁਆਨ ਪਾੜ੍ਹੇ
ਚਲੋ ਚੱਲੀਏ ਨਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਬਣ ਕੇ
ਚਹੁੰ ਕੂਟਾਂ 'ਚ ਮਹਿਕਾਂ ਵੰਡ ਦੇਈਏ
ਖਿੜ ਜਾਈਏ ਨੀ ਗ਼ਦਰੀ ਗੁਲਾਬ ਬਣ ਕੇ

(ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਉਪਰੰਤ ਨਿਮਨ ਲਿਖਤ ਗੀਤ)

ਸਾਡੇ ਮੰਦੜੇ ਕਿਉਂ ਹਾਲ
ਸੀਨੇ ਮਘਦੇ ਸਵਾਲ
ਇਹ ਸਵਾਲ ਬੇ-ਹਿਸਾਬ
ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਹੈ ਜਵਾਬ
ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ
ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਭੁੱਖਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਤਾਏ
ਬੰਨ੍ਹ ਕਾਫ਼ਲੇ ਨੇ ਆਏ
ਰਾਤਾਂ ਨ੍ਹੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੀਰ
ਸੂਹੇ ਰਸਤੇ ਬਣਾਏ

ਨਵੇਂ ਗਾਂਵਦੇ ਨੇ ਗੀਤ
ਨਵੀਂ ਲਿਖਦੇ ਕਿਤਾਬ
ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ
ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਜਿਵੇਂ ਵਗੇ ਦਰਿਆ
ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜਾਂ ਦੀ ਲੋਅ
ਜਿਵੇਂ ਪੀਂਘ ਸਤਰੰਗੀ
ਜਾਵੇ ਅੰਬਰਾਂ ਤੇ ਹੋ
ਸਾਂਝਾ ਰੰਗਲਾ ਰੰਗੀਲਾ
ਸਾਰਾ ਹੋਏਗਾ ਸਮਾਜ
ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ
ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਕਰ ਲਈਏ ਇਹ ਨਿਖੇੜਾ
ਕਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਬੇਗਾਨੇ
ਮਾਰੇ ਤੀਰ ਨੂੰ ਟਿਕਾ ਕੇ
ਜਿਹੜੇ ਮਿਥੀਏ ਨਿਸ਼ਾਨੇ
ਏਹੋ ਦੇਸੀ ਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ
ਲੋਕਾਂ ਚੂਸਣੇ ਨਵਾਬ
ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ
ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਏਹੋ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜਾਇਆ
ਇਹਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾ' ਪ੍ਰੀਤ
ਇਹ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਬਹਾਰਾਂ
ਏਹੋ ਯੁੱਧ ਦਾ ਹੈ ਗੀਤ
ਰਾਜ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਰੇਗਾ
ਪੂਰੇ ਲੋਕਤਾ ਦੇ ਖ਼ਾਬ
ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ
ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ।
ਫ਼ਿਰਕੂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ – ਮੁਰਦਾਬਾਦ।
ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ – ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ।
ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਏ- ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ।

ਇਹਨਾਂ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹਾਫ਼ ਟੋਨ 'ਚ ਗੀਤ ਦਾ ਮੁੱਖੜਾ ਗੂੰਜਦਾ ਹੈ!
ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ!....
ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ!....

* 31ਵਾਂ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ-2022
* ਗੀਤ ਰਚਨਾ: ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ
* ਸੰਗੀਤਕਾਰ: ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ
* ਸਟੂਡੀਓ: ਦਾ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਫੈਕਟਰੀ ਸਟੂਡੀਓ, ਫਗਵਾੜਾ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ
* ਆਵਾਜ਼ਾਂ: ਵਿਨੈ ਅਤੇ ਬਾਬੂਲ, ਬਲਰਾਜ, ਗ਼ੁਲਾਮ ਅਲੀ, ਨਰਗਿਸ, ਹਰਸ਼ ਬਿਲਗਾ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਮਸਾਣੀ ਅਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਜੱਸਾ

ਮੁੱਖ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ: ਸੱਤਪਾਲ ਬੰਗਾ, ਪਟਿਆਲਾ
ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਆਯੋਜਕ: ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਜਲੰਧਰ
ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ:
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ, ਕਨਵੀਨਰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿੰਗ
ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਟੀਮ: ਸੱਤਪਾਲ ਬੰਗਾ (ਮੁੱਖ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ), ਹਰਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਪੱਪੀ, ਡਾ. ਮੰਗਤ ਰਾਏ, ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਨਗਰ, ਬਿਮਲਾ, ਸੁਲਤਾਨ ਦੀਵਾਨਾ 'ਲਾਡੀ', ਕਸਤੂਰੀ ਲਾਲ, ਕਰਾਂਤੀਪਾਲ, ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਲੱਕੀ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਾਹਨੇਵਾਲ, ਬੈਰੀ, ਪਾਵੇਲ ਸਿਹੌਂਤਾ, ਅਰਸ਼ ਕਾਲਾਬਾੜ, ਲਾਡੀ ਜਟਾਣਾ, ਜਗਤਾਰ ਬਾਹੋਵਾਲ, ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ, ਮਾਸਟਰ ਸੁਖਦੇਵ, ਨਿਸ਼ਾ ਫਗਵਾੜਾ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਕਾ, ਕੁਲਜੀਤ ਬਿਲਗਾ, ਸੰਦੀਪ ਬਿਲਗਾ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੁੱਲੇਵਾਲ, ਭੀਮਾ ਆਜ਼ਾਦ (ਜੰਮੂ), ਮੋਹਿਤ ਸਿਧਾਨੀ (ਹਰਿਆਣਾ)

• ਇਹ ਗੀਤ ਦਰਜਨਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ 1 ਨਵੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਜਲੰਧਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਅੰਦਰ
ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਮੇਲੇ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਤੇ ਪੰਛੀ ਝਾਤ

• **ਨਵੰਬਰ, 2021**

ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਅਤੇ 1 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ, ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ, ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਭੂੰਗੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਰਸਮ, ਝੰਡੇ ਦਾ ਗੀਤ, ਪੀ. ਸਾਈਨਾਥ ਦਾ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਣ, ਫ਼ਿਲਮ ਸ਼ੋਅ, ਪੁਸਤਕ ਪਰਦਰਸ਼ਨੀ, ਨਾਟਕਾਂ ਅਤੇ ਗੀਤਾਂ ਭਰੀ ਰਾਤ ਦਾ ਇਹ ਮੇਲਾ, ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਲਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗਕਤਾ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ 'ਚ ਸਫ਼ਲ ਰਿਹਾ।

• **ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼: ਮੂਲ ਸਰੂਪ ਸਬੰਧੀ**

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਟ੍ਰਸਟ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਬਾਡੀ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਮੂਲ ਸਰੂਪ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਭੇਜੇ।

• **16 ਨਵੰਬਰ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਸਬੰਧੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ:**

16 ਨਵੰਬਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਗਣੇਸ਼ ਪਿੰਗਲੇ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿਆਲਕੋਟੀ, ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਵੱਡਾ, ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਛੋਟਾ, (ਦੋਵੇਂ ਪਿੰਡ ਗਿੱਲਵਾਲੀ), ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲਵਾਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਿਨ ਹੀ ਪੀਪਲਜ਼ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ, 36 ਬੀ-ਸੈਕਟਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਉਪਰੰਤ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਰਿਆ ਤੋਂ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਾਸਤ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਨੂੰ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਰੇ ਕਦਮ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ। ਬਾਗ਼ ਦੇ ਮੂਲ ਸਰੂਪ ਨਾਲ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਮਿਟਾਉਣ ਵਰਗੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

• **ਬੀ.ਕੇ. ਦੱਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ**

18 ਨਵੰਬਰ 1910 ਨੂੰ ਖੰਡਾ ਸੋਸ (ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ) ਵਿੱਚ ਜਨਮੇ ਬੀ.ਕੇ. ਦੱਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ 1929 ਨੂੰ ਨਿਭਾਈ ਮਾਣਮੱਤੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ "ਬੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਨਾਉਣ ਲਈ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ" ਲਿਖੇ ਬੋਲਾਂ ਵਾਲੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟੇ। ਇਸਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹੀਂ ਡੱਕੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ। ਲਖੀਮਪੁਰ ਖੇੜੀ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ 1984 ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਫੌਜੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

• **ਦਸੰਬਰ, 2021 ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਮੋੜਵੀਂ ਝਾਤ:**

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਭਰਵੀਂ ਪੜਚੋਲਵੀਂ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਲਈ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਸਭਨਾ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹੋਈਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ। ਅਗਲੇ ਮੇਲੇ-2022 ਲਈ ਰੀਵੀਉ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਰ ਨਿਖ਼ਾਰ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਆਏ ਗੰਭੀਰ ਸੁਝਾਅ।

• **ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਸਬੰਧੀ ਹਾਲ 'ਚ ਕਨਵੈਂਸ਼ਨ:**

2 ਜਨਵਰੀ 2022 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ 'ਚ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦੇਣ, ਇਸ ਲਹੂ ਰੱਤੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਮਿਟਾਣ ਦੇ ਕੋਝੇ ਯਤਨਾਂ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਈਆਂ ਉਥੇ

ਮੁਲਕ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਿਤਿਆਂ ਅੰਦਰ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫਿਰਕੇ ਨੂੰ ਜਾਬਰਾਨਾ ਹੱਲੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

• 25 ਜਨਵਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਾਗਮ:

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਭਰਵੇਂ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ (ਪਲਸ ਮੰਚ) ਵੱਲੋਂ 25 ਜਨਵਰੀ ਦਿਨੇ 2 ਵਜੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਫ਼ਿਲਮ ਸ਼ੋਅ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ/ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਭਰਵੇਂ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਫ਼ਲ ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਪਲਸ ਮੰਚ ਦੀਆਂ ਦੋ ਇਕਾਈਆਂ ਮਾਨਵਤਾ ਕਲਾ ਮੰਚ ਨਗਰ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਮੰਡਲੀ ਮਸਾਣੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ।

• ਫਰਵਰੀ, ਬੱਬਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਯਾਦ:

27 ਫਰਵਰੀ 1926 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕੋ, ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਘੁੜਿਆਲ, ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੀ ਹਰਿਉਂ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀਆਂ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਹਿਯਾਤਪੁਰ ਰੁੜਕੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮ ਪੀ ਗਏ।

27 ਫਰਵਰੀ 1927 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮੁਕੰਦ ਸਿੰਘ ਜਵੱਦੀ, ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਸਰ, ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਹੁਕਾ, ਗੁੱਜਰ ਸਿੰਘ ਢੱਪਈ, ਨਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਦੂਜਾ ਆਲੋਵਾਲ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮ ਗਏ।

16 ਮਈ 1937 ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਲਾਭ ਸਿੰਘ, ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਮਸੰਦਾਂ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਸਾਧੜਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਇਹਨਾਂ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ 27 ਫਰਵਰੀ 2022 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ 'ਚ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਭਾ ਕਰਕੇ ਸਿਜਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ/ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

• ਮਾਰਚ, 2022

8 ਮਾਰਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਔਰਤ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਔਰਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰੋਜ਼ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ 10 ਮਾਰਚ 2022 ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੇ ਔਰਤ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਵਰਗ ਨਾਲ ਕਦਮ ਮਿਲਾਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜੂਝਣਾ ਪਵੇਗਾ।

• ਵਿਸ਼ਵ ਰੰਗਮੰਚ ਦਿਹਾੜਾ

27 ਮਾਰਚ ਵਿਸ਼ਵ ਰੰਗਮੰਚ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਨਾਟਕ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਦੋ ਨਾਟਕ ਖੇਡੇ। ਪੀਪਲਜ਼ ਵਾਇਸ ਵੱਲੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਖਾਈ ਗਈ।

• ਅਪ੍ਰੈਲ, 2022: ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਹਾੜਾ

21 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਹਾੜਾ (21 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1913) ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਣਜੋਆਇ ਗੁਹਾ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਿਜੇ ਬੰਬੇਲੀ ਨੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਇਆ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਉਹਨਾ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ।

• ਮਈ, 2022: ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ

5 ਮਈ 1818 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਇਨਕਲਾਬੀ ਚਿੰਤਕ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ 'ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਈਆਂ।

• 16 ਜੂਨ, 2022: ਡੀ ਸੀ. ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਵਫ਼ਦ

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਫ਼ਦ ਨੇ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਯਾਦ ਪੱਤਰ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ, 16 ਨਵੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮਾਰਚ ਕਰਕੇ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜੱਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲਾ ਦਾ ਮੂਲ ਸਰੂਪ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਜੇ ਤਕ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਵੱਟ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਮਲ 'ਚ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਤਾਂ 19 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਅਗਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜੇਗੀ।

• ਜੁਲਾਈ, 2022 ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ

ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 31 ਜੁਲਾਈ, 1940 ਨੂੰ ਲੰਡਨ 'ਚ ਫਾਂਸੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਰੋਜ਼ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀਆਂ। 'ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ' ਕਹਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਊਧਮ ਸਿੰਘ

ਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਸੰਗਕਤਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼, ਗ਼ਦਰ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਲਿਆ ਅਹਿਦ।

• ਅਗਸਤ, 2022 ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਚੇਤਨਾ ਕੈਂਪ:

26, 27, 28 ਅਗਸਤ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਚੇਤਨਾ ਕੈਂਪ ਹੋਇਆ। ਕੈਂਪ 'ਚ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨੇ ਦਿਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੁਣਵੇਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਇਆ।

ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ, ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਆਪੀ ਆਰਥਕ ਸੰਕਟ, 'ਫਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੋਕ ਆਵਾਜ਼', 'ਨਵੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ', ਪਾਣੀ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਤੇ ਮਾਰੂ ਹੱਲਾ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚਾਰ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤੇ। ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ।

ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵੀ ਦਿਖਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਉਹ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਕਰਕੇ ਗਏ ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਮਾਜਕ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁੱਲਵਾਨ ਹਨ।

• 16 ਮਾਰਚ, 2021: ਖੁਰਦਪੁਰ (ਜਲੰਧਰ)

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਰੰਗਾ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, 16 ਮਾਰਚ 2021 ਨੂੰ ਖੁਰਦਪੁਰ (ਜਲੰਧਰ) ਵਿਖੇ ਮਨਾਈ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਕੰਗਣੀਵਾਲ ਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਨੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

• 15ਅਗਸਤ, 2022, ਹਰਿਆਣਾ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ)

ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਡਿਤ ਜਗਤ ਰਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ 15 ਅਗਸਤ 2022 ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵਿਜੇ ਬੰਬੇਲੀ ਤੇ ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਕੰਗਣੀਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪੰਡਤ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਡਤ ਜਗਤ ਰਾਮ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਛਪਵਾ ਕੇ ਦੋ ਸੌ 'ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ।

• 3 ਸਤੰਬਰ, 2022 ਕੁੜੀਵਾਲ (ਤਰਨਤਾਰਨ)

ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਮੀਆਂਮੀਰ ਛਾਉਣੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸ਼ਹੀਦ, ਸ਼ਹੀਦ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਫ਼ੇਦਾਰ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਕੁੜੀਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮਾਗਮ 3 ਸਤੰਬਰ, 2022 ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਕੰਗਣੀਵਾਲ ਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ/ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਝੁੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝੁੰਡਾਂ ਕੇ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚੋਂ ਵਿਛੜ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ, ਜਮਹੂਰੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ, ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦੇ ਗੰਭੀਰ, ਦਰਦਨਾਕ ਵਿਛੋੜਿਆਂ ਮੌਕੇ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਕੇ ਦੁੱਖ 'ਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਣਦੇ ਫਰਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

20 ਅਕਤੂਬਰ, 2022 **-ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ**

ਕਨਵੀਨਰ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿੰਗ

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਜਲੰਧਰ

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ

1. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਧਾਨ)
   ਮੋਬਾਇਲ: 98153 26645
2. ਇੰਜ. ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ (ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ)
   ਮੋਬਾਇਲ: 98725 83355
3. ਗੁਰਮੀਤ (ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ)
   ਮੋਬਾਇਲ: 98149 64455
4. ਡਾ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ)
   ਮੋਬਾਇਲ: 95010 25030
5. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਲਖ (ਖਜ਼ਾਨਚੀ)
   ਮੋਬਾਇਲ: 095015 01007

ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ

6. ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰੀ ਕੋਛੜ
   ਮੋਬਾਇਲ: 87270 59789
7. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ
   ਮੋਬਾਇਲ: 98778-68710
8. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
   ਮੋਬਾਇਲ: 97790 77892
9. ਪ੍ਰੋ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ
   ਮੋਬਾਇਲ: 98550 36890
10. ਪ੍ਰੋ: ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
    ਫੋਨ: 001-416-918-5212, 9872602296
11. ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾੜੀਮੇਘਾ
    ਮੋਬਾਇਲ: 98760 78731
12. ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਜਾਮਾਰਾਏ
    ਮੋਬਾਇਲ: 98769 81571
13. ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ
    ਮੋਬਾਇਲ: 94174 09216
14. ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਪਾਸਲਾ
    ਮੋਬਾਇਲ: 98141 82998

ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ:

15. ਪ੍ਰੋ: ਦਿਲਬੀਰ ਕੌਰ
    ਮੋਬਾਇਲ: 98152 97080
16. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਚੂੰਗੀਆਂ (ਦਿਹਾਂਤ)
17. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ
    ਫੋਨ: 00441217059201, 97794-54525
18. ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੋਗਾ
    ਫੋਨ: 001-403-351-3559,
    001-403 923-7807
19. ਡਾ. ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
    ਮੋਬਾਇਲ: 94630 53401
20. ਬਲਬੀਰ ਕੌਰ ਬੁੰਡਾਲਾ
    ਮੋਬਾਇਲ: 98154 23946
21. ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਚੋਪੜਾ
    ਮੋਬਾਇਲ: 94173 54450
22. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੋਤਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ
    (ਦਿਹਾਂਤ)
23. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਸਰਕੇ
    ਮੋਬਾਇਲ: 96461 26265, 9646113337
24. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਦੀਵਾਲ
    ਮੋਬਾਇਲ: 94172 28773
25. ਡਾ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
    ਮੋਬਾਇਲ: 98763 23862
26. ਦੇਵ ਰਾਜ ਨਈਅਰ
    ਮੋਬਾਇਲ: 98145 02642
27. ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ
    ਮੋਬਾਇਲ: 97806 02066
28. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਟਕੜ
    ਮੋਬਾਇਲ: 9815129130
29. ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ
    ਮੋਬਾਇਲ: 099963-71716
30. ਹਰਦੇਵ ਅਰਸ਼ੀ
    ਮੋਬਾਇਲ: 98143-03738
31. ਹਰਮੇਸ਼ ਮਾਲੜੀ
    ਮੋਬਾਇਲ: 98724-53246
32. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ
    ਮੋਬਾਇਲ: 98722-25232
33. ਪ੍ਰੋ. ਗੋਪਾਲ ਬੁੱਟਰ
    ਮੋਬਾਇਲ: 9915005814, 6239114427
34. ਵਿਜੇ ਬੰਬੇਲੀ
    ਮੋਬਾਇਲ: 94634-39075

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਵਾਂ

Hindustan Gadar Party
Writer: Sohan Singh Josh
Price: 250/-

From Pagri Sambhal Jatta to Jallianwala Bagh
Writer: Dr. Prem Singh
Price: 60/-

ਸੰਪਰਕ: ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਜਲੰਧਰ। ਫ਼ੋਨ: 0181-2458224
Email: dbycjal@gmail.com, Visit: www.ghadarmemorial.com

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਵਾਂ

Life and Struggle
Baba Bhagwan Singh Dusanjh
Writer: Chiranji Lal Kangniwal
Price: 100/-

Desh Bhagat Yadgar Library
Compile by: Darshan S. Talle
Price: 150/-

Ghadar Party: Reminiscences
Editor: Parminder Singh
Price: 50/-

ਸੰਪਰਕ: ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਜਲੰਧਰ। ਫ਼ੋਨ: 0181-2458224
Email: dbycjal@gmail.com, Visit: www.ghadarmemorial.com

ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ।

ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ

–ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ 31ਵਾਂ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਮੇਲਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਮੱਧ ਵਿਚ ਵਪਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਆਏ ਫਿਰੰਗੀਆਂ ਨੇ ਛਲ ਕਪਟ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਗੋਰਾ–ਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਂਣ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਪੂਰਣ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਆਰੰਭਿਆ। ਆਪ ਦੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਪੈੜਾਂ ਤੇ ਚੱਲਕੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ, ਗਦਰ ਲਹਿਰ, ਬੱਬਰ ਲਹਿਰ, ਭਾਰਤ ਨੌਜੁਆਨ ਸਭਾ, ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਣ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਆਦਿ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ । ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਜੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਸੀ: 'ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਧੂਰੀ ਹੈ । ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੀ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਇਮ ਕਰਦੇ, ਨਿਰਲੋਭ ਅਤੇ ਨਿਰਮੋਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਝੂਠ ਫਰੇਬ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।"

ਸੱਚਮੁਚ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਗਰੀਬਾਂ, ਮਜਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸੋਸ਼ਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਧੂਰੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਤਦ ਹੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕਿਰਤ ਦੀ ਕਦਰ ਹੋਵੇ, ਗਊ ਗਰੀਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ । ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ, ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ । ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੋਵੇ।

ਸਾਡੀ ਇਹੋ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ।

ਸਭੇ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਪਰਜਾ ਸੁਖੀ ਹੋਇ ਬਿਰਾਜੈ
ਮਿਟੇ ਦੂਖ ਸੰਤਾਪ ਆਨੰਦ ਗਾਜੈ॥

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ
ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ
ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ
ਦੇ
ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ
ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ
31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ
ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ
ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਵਲੋਂ

ਮਾਸਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ: ਵਰਿਆਮ

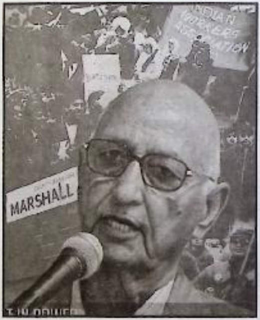
ਸੰਪਾਦਕ: ਡਾ. ਰਜਵੰਤ ਕੌਰ
ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਵਰਿਆਮ ਪਰਿਵਾਰ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਜਲੰਧਰ
ਮੋਬਾਇਲ: 98150-84646

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ

ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ'

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁੱਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿੱਛੜੇ ਆਗੂ ਕਾਮਰੇਡ ਅਵਤਾਰ ਜੌਹਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਵੱਲੋਂ:

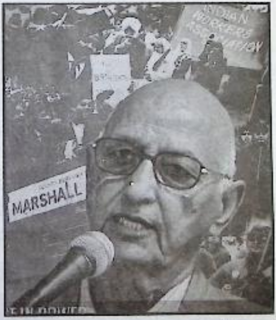
ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ

ਗ੍ਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟੇਨ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ (ਪ੍ਰਧਾਨ)

ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ (ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ
ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ'
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁੱਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿੱਛੜੇ ਆਗੂ ਕਾਮਰੇਡ ਅਵਤਾਰ ਜੌਹਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਵੱਲੋਂ:

ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਵੈੱਲਫੇਅਰ ਟਰੱਸਟ, ਬਰਮਿੰਘਮ

ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ (ਪ੍ਰਧਾਨ)

ਜਸਬੀਰ ਜੌਹਲ

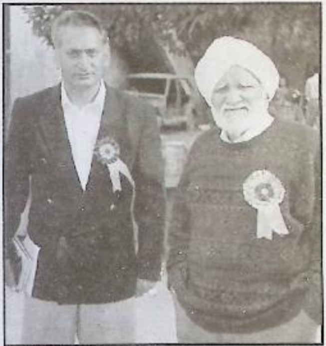
(ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ, ਬਰਮਿੰਘਮ)

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਆਪ ਇਸ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕਮੇਟੀ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੱਸੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਡੀ ਇੱਕ ਹਾਕ ਉੱਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਸਮੇਂ ਮਾਇਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਮਾਣ ਹੈ।

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ 'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ' ਮੌਕੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੁੱਭ-ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ:

- ਕਾ. ਜੀਤ ਕੌਰ ਬਾਬਕ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਟਰੱਸਟ ਨੋਟਿੰਘਮ (ਇੰਗਲੈਂਡ)
- ਗ਼ਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਕਮੇਟੀ ਟੋਰਾਂਟੋ
- ਇੰਡੋ ਕਨੇਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਕਨੇਡਾ
- ਇੰਡੋ ਅਮੇਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ, ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ
- ਐਡਮਿੰਟਨ ਗਰੁੱਪ, ਕੈਨੇਡਾ
- ਇੰਡੋ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਸਰੀ (ਕੈਨੇਡਾ)
- ਇੰਡੋ ਅਮੇਰੀਕਨ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ, ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ, ਯੂ.ਐਸ.ਏ.

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੂਹੜਾ ਦੀ ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰ

ਫ੍ਰੈਂਡਜ਼ ਆਫ਼ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ.ਗ੍ਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟਨ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੱਤਰ, ਆਈ.ਡਬਲਿਊ.ਏ. ਦੇ ਨਿਧੜਕ ਆਗੂ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੂਹੜਾ ਨੂੰ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਇਨਾਮਾਂ-ਸਨਮਾਨਾਂ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ

ਵੱਲੋਂ:

ਫ੍ਰੈਂਡਜ਼ ਆਫ਼ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ.ਗ੍ਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟਨ

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਦੂਹੜਾ ਅਤੇ

ਸਮੂਹ ਦੂਹੜਾ ਪਰਿਵਾਰ

ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੂਹੜਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਦੀ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਮੀਤ ਨਾਲ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ 'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ' ਮੌਕੇ ਸ਼ੁੱਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਬਾਬਾ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦੋਸਾਂਝ

ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ ਤੇ ਜਾਗੀਰ ਕੌਰ ਦੁਸਾਂਝ ਵੱਲੋਂ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤਸਵੀਰ

ਵੱਲੋਂ:

ਸ: ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਦੋਸਾਂਝ,

ਸ: ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੋਸਾਂਝ,

ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਕੰਗ

3 Waynecroft Road,
Great Barr
Birmingham, B43-6NE, England, U.K.

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ
ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ
ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ
ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ
ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ'

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁੱਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਬਾਬਾ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਪੁਰ

ਗ਼ਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਪੁਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ 'ਚ ਇਨਾਮ-ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ 'ਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ 'ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਹਾਰਦਿਕ ਧੰਨਵਾਦ!

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ
ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ
ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਏ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ
31ਵਾਂ 'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ'
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ

ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ 19 ਫਰਵਰੀ 1915 ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ 'ਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਲਈ ਗਏ ਜਥੇ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ।

ਇਨਾਮ-ਸਨਮਾਨ

ਸਵਰਗੀ ਸ. ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ

ਸਵਰਗੀ
ਸ. ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ
ਪਿੰਡ ਗੜ੍ਹਾ (ਜਲੰਧਰ)
ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ

ਆਖ਼ਰੀ ਗ਼ਦਰੀ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੇ ਅਣਥੱਕ ਲੀਡਰ ਸ਼ਹੀਦ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ
ਇਨਕਲਾਬੀ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ।

ਵਲੋਂ: ਕਾਮਰੇਡ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੜ੍ਹਾ ਪਰਿਵਾਰ (ਜਲੰਧਰ)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

*ਸਵਰਗੀ ਚੌਧਰੀ
ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ
ਉੱਪਲ
ਬਿਆਸ
ਪਿੰਡ ਦੀ
ਯਾਦ ਵਿਚ*

ਸ: ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲ

ਇਨਾਮ ਸਨਮਾਨ

ਵੱਲੋਂ

**ਸ. ਸੁਮਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲ, ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲ,
ਸ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲ**

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ
ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਕਾਮਰੇਡ ਸ਼ੁਸ਼ੀਲਾ ਚੈਨ ਅਤੇ
ਕਾਮਰੇਡ ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਚੈਨ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ

ਇਨਾਮ ਸਨਮਾਨ

ਵੱਲੋਂ: ਸਵਿਤਾ ਰਾਵਲ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ
ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਨੂੰ
ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਦਿਲੋਂ ਜਾਨ
ਨਾਲ ਸਮਰਪਿਤ ਰਹੇ ਸਾਡੇ
ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪਿਤਾ ਜੀ
ਕਾਮਰੇਡ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ
ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ
ਵੱਡਮੁੱਲੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਅਤੇ
ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ
ਰਾਹ ਦਸੇਰਾ ਬਣੀਆਂ
ਰਹਿਣਗੀਆਂ....

ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ ਤੇ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ ਅਤੇ ਛੀਨਾ ਪਰਿਵਾਰ

ਮੈ ਸਰਾਭਾ ਲੈਂਡ ਐਂਡ ਮੋਟਰ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਰਜਿ.)

ਮੈ ਛੀਨਾ ਲੈਂਡ ਐਂਡ ਮੋਟਰ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਰਜਿ.)

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਬਿਲਡਿੰਗ, ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ, ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ।

ਬਾਬਾ ਰੂੜ ਸਿੰਘ ਚੂਹੜ ਚੱਕ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ
ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ
ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ
ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ
ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ
ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ
ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ
ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਬਾਬਾ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਜੋਗਾ

Lal Salam to all the Desh Bhagat and theirs families who sacrified their lives, under went imprisonments, experienced brutality and injustice at hands of British and their boot lickers Indian Rajwaras. We salute their Valour and courage. May this flame of freedom, equality, dignity and justice for everyone in India keep on burning in our hearts lit by great gadhrites a century ago. We will be with you always in this noble cause to keep the sacred flame of liberty burning with our dhan and man.

<u>*Best wishes*</u>

Com. Jangir Singh Joga and Baba Rur Singh Chuharchak families

A respectful Homage to

Late Dr. V.K. Tewari

(25.2.1951 to 10.10.2016)

Dr. V.K. Tewari, a celebrated educationist, a renowned teacher-activist and a forceful orator devoted his entire life in the service of education, teacher's movement and social empowerment. A staunch supporter of democracy, secularism and equality, Dr. V.K. Tewari led the teachers movement from the front. He remained General Secretary, All India Federation of College and University Teachers Organisation (AIFUCTO) and Punjab and Chandigarh College Teachers Union (PCCTU)

An orator par-excellence, Dr. V.K. Tewari drew crowds wherever and whenever he spoke whether it was Teachers rights, literature, politics or other social issues. He guide the destiny of one of the most prominent colleges of India, DAV College, Jalandhar from 2007-11, a s its Principal. He died in harness as the Gen. Secy. of FISE. He leaves behind a rich legacy in the field of academics, Literature, Criticism and Unionism.

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ

ਸ਼ੁੱਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਉਤਰ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਪੱਛਮ ਝੰਡਾ ਲਾਲ ਝੁਲਾਵਾਂਗੇ
ਮਾਰ ਹੁਲਾਰੇ ਜਦ ਇਹ ਝੂਲਦਾ ਦਿਲ ਵਿਚ ਭਰੇ ਦਲੇਰੀ ਏ।

ਕਾਮਰੇਡ ਗੰਧਰਵ ਸੇਨ ਕੋਛੜ

ਕਾਮਰੇਡ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਤੁਗਲਵਾਲਾ

ਬੀਜੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਵੱਲੋਂ

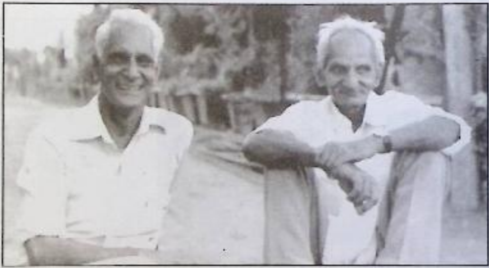
ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰਿਆੜ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਪਰਿਵਾਰ
ਪਿੰਡ ਤੁਗਲਵਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ

(ਚੇਤੇ ਕਰਵਾ ਦੇਈਏ ਕਿ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਲਈ 50,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।)

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਜਲੰਧਰ

31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ

ਯੁੱਧ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਧਰਮੇਕੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜਕ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਰਤੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ, ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ

ਡਾ. ਧਰਮਪਾਲ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਗੰਧਰਵ ਸੈਨ ਕੋਛੜ

ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਤਾਉਮਰ ਦੋਸਤੀਆਂ ਨਿਭਾ ਕੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜਿਉਣਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰੀ ਕੋਛੜ,

ਡਾ: ਧਰਮਪਾਲ ਕੋਹਲੀ, ਡਾ. ਰਮਨ ਕੋਹਲੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ

ਜੱਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀਪਣ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਣ ਦੀਆਂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪੋਤਲਾ ਪਾਉਣ ਹਿਤ ਮੈਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਸੁਨੇਹੇ ਰਾਹੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨ ਤਹਿਤ ਗ਼ਦਰੀ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ (ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ) ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਾਂਗੀ।

–ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰੀ ਕੋਛੜ

ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ 'ਅਨੂਪ ਸ਼ਹਿਰ' (ਨਾਨਾ ਜੀ)

ਕਾਮਰੇਡ ਰੌਧਰਵ ਸੇਨ ਕੋਛੜ ਦੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨਾਲ ਆਖ਼ਰੀ ਮਿਲਣੀ, ਕਾਮਰੇਡ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਕਾਮਰੇਡ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰਿਆੜ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। (1998)

(ਯਾਦ ਰਹੇ ਭੈਣ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰੀ ਕੋਛੜ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਜਲੰਧਰ ਨੇ ਗ਼ਦਰੀ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਨੂੰ ਨਵਿਆਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰਥਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਸੀ।)

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਜਲੰਧਰ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

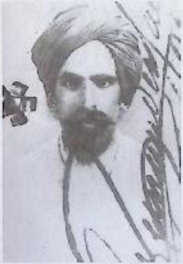
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁਮਨ ਪਾਠਕ ਪਤਨੀ ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਪਾਠਕ
ਜੋਸ਼ਨਾ ਪਾਠਕ ਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਪਾਠਕ (ਨੂੰਹ-ਪੁੱਤ)
ਸ਼ਖਸੁਮ ਪਾਠਕ (ਪੋਤਰ)

ਸ਼ਿਵਾ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਨੂਰਮਹਿਲ

ਸ਼ਹੀਦ ਸੋਹਣ ਲਾਲ ਪਾਠਕ ਦੀ ਪੋਤ ਨੂੰਹ ਸੁਮਨ ਪਾਠਕ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ਼ਿਵਾ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਨੂੰ '25ਵੇਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ' ਮੌਕੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

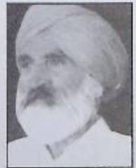
ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਾ ਦੁੱਲਾ ਸਿੰਘ
ਜਲਾਲਦੀਵਾਲ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ
ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਉੱਘੇ ਇਨਕਲਾਬੀ, ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਾ ਦੁੱਲਾ ਸਿੰਘ
ਜਲਾਲਦੀਵਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਟੇ, ਨੂੰਹ ਤੇ ਪੋਤ ਨੂੰਹ
ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਿਰਤੀ
ਲਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ।

ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ
(ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਬੇਟਾ)

ਬੀਬੀ ਬਚਨ ਕੌਰ
(ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਨੂੰਹ)

ਬੀਬੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
(ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਪੋਤ ਨੂੰਹ)

ਵੱਲੋਂ

ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਦੀਵਾਲ

ਟਰੱਸਟੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਜਲੰਧਰ,
ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਾ ਦੁੱਲਾ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਟਰਸਟ,
ਪਿੰਡ ਜਲਾਲਦੀਵਾਲ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

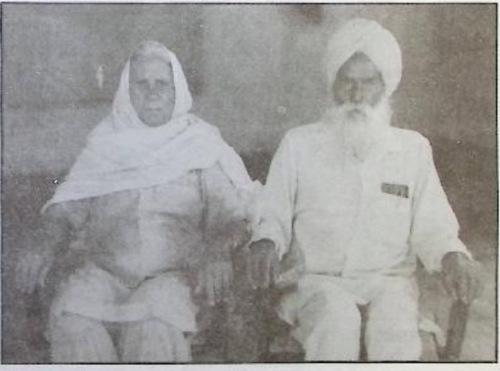
ਕਾਮਰੇਡ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸਹਿਬਾਜਪੁਰਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ

ਵੱਲੋਂ: ਕਾਮਰੇਡ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ
ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਕਾਮਰੇਡ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ
ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਕਾਮਰੇਡ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲਸਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਮਾਤਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ

ਵੱਲੋਂ

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਪੁੱਤਰ) ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਕਾਮਰੇਡ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ

ਕਾਮਰੇਡ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ

ਕਾਮਰੇਡ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਸਾਹਬ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਵਲੋਂ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਸਵਰਗੀ ਮਾਸਟਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ !

ਵੱਲੋਂ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁਪਤਨੀ ਸਵ. ਮਾਸਟਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ
ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ
ਪਿੰਡ ਢੀਨੀਵਾਲ ਖ਼ੁਰਦ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ
ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ
ਦਾ
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਸ : ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ
ਅਤੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਕੈਦ ਕੱਟੀ

ਵਲੋਂ: ਸ: ਨਾਰੰਗ ਸਿੰਘ (ਸਪੁੱਤਰ) ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਪੁੱਤਰ) ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ
ਰਾਬਿੰਦਰ ਕੌਰ ਚਾਹਲ, ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ (ਸਪੁੱਤਰੀਆਂ) ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਮਨਮੀਤ ਕੌਰ ਚੀਮਾ (ਦੋਹਤਰੀਆਂ)
ਸੁਮਨਪ੍ਰੀਤ ਔਲਖ ਚਾਹਲ ਵਕੀਲ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਹਰਿਆਣਾ, ਹਾਈਕੋਰਟ (ਦੋਹਤਨੂੰਹ)
ਮੈਨੇਜਰ ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਲਾਈਨ ਗੁਰਪਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਮਨਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਦੋਹਤਰਾ)
ਬੇਬੀ ਮਨਤੇਜ ਕੌਰ ਚਾਹਲ (ਪੜਦੋਹਤਰੀ)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਕਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਢੱਡਾ
ਦੀ ਨਿੱਘੀ
ਯਾਦ ਵਿਚ

ਵੱਲੋਂ :
ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ
ਪਿੰਡ ਢੱਡਾ (ਜਲੰਧਰ)

ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਡਿਫੈਂਸ ਕਮੇਟੀ ਵੈਨਕੋਵਰ (ਕਨੇਡਾ)

EAST INDIAN DEFENCE COMMITTEE (VANCOUVER)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਡਿਫੈਂਸ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਹੀ ਨਸਲਵਾਦ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਅਤੇ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਚਨਵਧ ਹੈ।

East Indian Defence Committee

#489-7360-137

V3W 2P2 ST SURREY B.C Canda

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ
ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ।

In loving memory of Nirmal Bains

Sept. 24, 1948 to Oct. 9, 2018

Bains Family & Hothi Family

Kirpal Bains 1-604-518-7676

ਮਜ਼ਦੂਰ-ਕਿਸਾਨ ਏਕਤਾ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਬੰਨੋਆਣਾ

ਡਾ. ਨਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਐਮ. ਡੀ.

ਬਾਬਾ ਬਨੂੰਆਣਾ ਹਸਪਤਾਲ ਨਕੋਦਰ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਬਨੂੰਆਣਾ ਪਰਿਵਾਰ

ਫੋਨ : 01821-222399 ਮੋਬਾਇਲ: 98141-73503

ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਠੱਠੀਆਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧਰਦਿਓ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ

ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬੱਲ

ਗੁਰਿਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਲ (ਯੂ.ਕੇ.)

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸ. ਗੁਰਿਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਲ (ਯੂ.ਕੇ.) ਪੋਤਰਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

- ਸ. ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ (ਪੋਤਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ)
- ਡਾ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ
- ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ (ਸਰਪੰਚ)
- ਸ. ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ
- ਜਤਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ (ਲਾਡੀ)

ਸਾਹਿਤ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਜਲੰਧਰ ਵੱਲੋਂ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼
ਭਗਤ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ
ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ
ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ
31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ

ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧਰਦਿਓ

ਬਾਬਾ ਜਵਾਲ ਸਿੰਘ ਠੱਠੀਆਂ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ

(ਸਰੀ, ਬੀ.ਸੀ. ਕੈਨੇਡਾ)
ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇੰਜ. ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ (ਸਰਪ੍ਰਸਤ), ਡਾ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ (ਪ੍ਰਧਾਨ)
ਇੰਜ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ (ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ),
ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੰਗ (ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ)
ਤੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਨ, ਸਾਹਿਤ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਜਲੰਧਰ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਠੱਠੀਆਂ

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧਰਦਿਓ

ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ

ਬਾਬਾ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਦਦੇਹਰ

Jatinder Toor
RealtorCalDRE # 01945611Miramar International-Riverwalk10800 Stockdale Hwy,Suite 101Bakersfield, CA 93311Ph: (661)754-1722

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ (ਯੂ.ਐਸ.ਏ.) ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ।

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ

ਵੱਲੋਂ

✪ ਇੰਜ. ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ (ਸਰਪ੍ਰਸਤ) ✪ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ (ਪ੍ਰਧਾਨ)
✪ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ (ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ) ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਕੰਗ (ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ)
ਸਾਹਿਤ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ, ਜਲੰਧਰ

ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਠੱਠੀਆਂ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ

31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧਰਦਿਓ

ਸਾਹਿਤ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਸੀ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤੋਖ ਭੁੱਲਰ
ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਬਹੁ ਪੱਖੀ ਲੇਖਕ
(ਯੂ.ਕੇ.)

ਪਰਮਜੀਤ ਦਿਓਲ ਅਤੇ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਅਭਿਨੈ ਕਲਾ ਦਾ ਸੁਮੇਲ
(BRAMPTON)

ਸਰਬਜੀਤ ਸੋਹੀ
ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਇਪਸਾ
ਬ੍ਰਿਸਬੇਨ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ

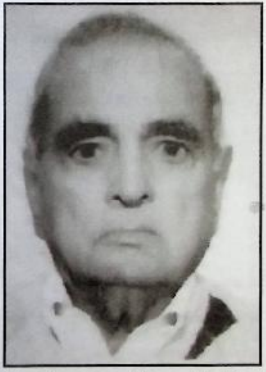
ਮਾਸਟਰ ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ, ਬੁੱਟਰ
ਆਸਟਰੇਲੀਆ

ਸ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਠੱਠੀਆਂ
ਡੁਬਈ

ਇੰਜ. ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
(ਸਰਪ੍ਰਸਤ),
ਡਾ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ
(ਪ੍ਰਧਾਨ)
ਇੰਜ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ
(ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ),
ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੰਗ
(ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ)
ਤੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਨ, ਸਾਹਿਤ
ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਜਲੰਧਰ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ
ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿੱਛੜੇ ਸਾਥੀ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ
ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਵਲੋਂ: ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਾ ਕਾਮਰੇਡ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਬਿਲਗਾ (ਜਲੰਧਰ)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ
ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਮੌਕੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਗ਼ਦਰੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਸਲਾਮ !

ਮਾਤਾ ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਬਾਪੂ ਮਣਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ

- ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
- ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
- ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ

ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ।

ਭਾਰਤੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ

ਆਰ.ਐਮ.ਪੀ.ਆਈ.

ਜਾਗੋ ! ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਵੋ !!
ਜਮਾਤ ਰਹਿਤ, ਜਾਤ ਰਹਿਤ,
ਨਾਰੀ ਮੁਕਤੀ ਵੱਲ ਸੇਧਤ,
ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ
ਨਿਆਂ ਸੰਗਤ, ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ
ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ
ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ
ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰੋ !!!

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ
31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਵਲੋਂ: ਪੰਜਾਬ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ

(ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ: 1406/ਸੈਕਟਰ 22 ਬੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ
31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਵਲੋਂ: ਗੌਰਮਿੰਟ ਟੀਚਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਪੰਜਾਬ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮੇਟੀ ਜਲੰਧਰ

(ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ: 1406/ਸੈਕਟਰ 22 ਬੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ 31ਵੇਂ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ

ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਤੇ ਫਾਸ਼ੀ ਹਮਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕਰਨ, ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੁਆਉਣ, ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਿਆਸੀ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਲੇਖਕਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਿੜ ਮੱਲਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਅਹਿਦ ਨਾਲ

ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ-ਲੈਨਿਨਵਾਦੀ) ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ

ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੱਚੀ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤ, ਦੇਸ਼ਭਗਤ, ਧਰਮਨਿਰਪੱਖ, ਸਾਮਰਾਜ-ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਖਾੜਕੂ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਵੱਲੋਂ : ਪੰਜਾਬ ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ

ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ-ਲੈਨਿਨਵਾਦੀ) ਨਿਊ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ 31ਵੇਂ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ

ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ

- ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਲਈ
- ਮਾਣ-ਭੱਤਾ ਵਰਕਰਾਂ, ਕੱਚੇ ਤੇ ਠੇਕਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਤਿੱਖਾ ਕਰਨ ਲਈ
- ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਤਬਕਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਵਾਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਹਿਦ ਨਾਲ

ਜਰਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਧਾਨ) 98559-96210
ਹਰਦੀਪ ਟੋਡਰਪੁਰ (ਜਨ. ਸਕੱਤਰ) 94633-68072
ਹਰਿੰਦਰ ਦੁਸਾਂਝ (ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ) 98152-61152

ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਪੰਜਾਬ)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫ਼ਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ 31ਵੇਂ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ

ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ

New Owners in Willowbrook, IL

#725-01621-A, 920 Plainfield Rd. Willowbrook, IL 60527

Davinder Singh, Lakhvir Singh, Amandeep Singh & Jagdeep Samra

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ
ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ 31ਵੇਂ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ

ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ

New Restaurant in Naperville, IL

#725-01986, 1979 McDowell Rd. Suite #101, Naperville, IL 60563

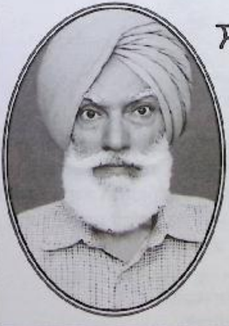
Davinder Singh, Lakhvir Singh, Amandeep Singh & Jagdeep Samra

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ
ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ 31ਵੇਂ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ

ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ

ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਲਈ
ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ
ਮਾਰਕਸਵਾਦ-ਲੈਨਿਨਵਾਦ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ

ਸਾਥੀ ਮਦਨ ਗੋਪਾਲ

ਦੀ

ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ

ਵਿੱਚ

ਵੱਲੋਂ : ਰਾਮ ਲੁਭਾਇਆ (ਮਦਨ ਗੋਪਾਲ ਦਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ 31ਵੇਂ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ
ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ

ਸਵ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਗ੍ਰੇਟ ਬ੍ਰਿਟੇਨ) ਬਰਮਿੰਘਮ ਬਰਾਂਚ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਅਤੇ ਨੌਂਜੁਆਨ ਵਿੰਗ ਦੀ ਕੌਮੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ। ਉਹ ਮਾਰਕਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸਨ। ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਗੂੜ੍ਹਾ ਨਾਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਯਥਾ-ਯੋਗ ਮਾਇਕ ਮਦਦ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ:

ਵੱਲੋਂ:

*** ਇੰਦਰਦੀਪ ਕੌਰ ਸਮਰਾ (ਪਤਨੀ)**

*** ਅਨੀਤਾ ਸਮਰਾ (ਪੁੱਤਰੀ)**

*** ਅਮਨਦੀਪ ਸਮਰਾ (ਪੁੱਤਰ)**

ਬੇਟੀ ਅਮਾਨਤ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ
ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ 31ਵੇਂ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ

ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ

ਵੱਲੋਂ : ਅੰਮ੍ਰਿਤਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ)
ਅਤੇ
ਗਿੱਦਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕ-ਸੁੱਜੋਂ (ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ)

Johal
MULTISPECIALITY HOSPITAL
EVERY EMERGENCY DEMANDS IMMEDIATE ACTION & OUR EXPERT TEAM IS ALWAYS READY FOR YOUR HELP
SERVICES
• General & Laparoscopic Surgery
• Neuro & Spine Surgery
• Cardiology
• Oncology
• Orthopaedic & Joint Replacement
• Urology
• Gastroenterology
• Internal Medicine
• Gynaecology
• Paediatrics
• Opthalmology (EYE)
• Blood Bank
• Pathology & Lab Services
• Radiology
• Dialysis Unit
• Kidney Transplant
• Dental
24 HOURS
EMERGENCY HELP LINE
24 HOURS, 7 DAYS A WEEK, WE ARE HERE FOR YOU
81465-86863
ACCIDENTS MAY HAPPEN ANYTIME
THAT'S WHY WE ARE HERE ALL THE TIME
EMERGENCY MEANS
Johal
MULTISPECIALITY HOSPITAL
HOSHIARPUR ROAD, RAMA MANDI, JALANDHAR
PHONE: 0181-5033333, MOBILE: 98150-86865
WWW.JOHALHOSPITAL.COM

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ

ਕੋਵਿਡ ਦੌਰਾਨ 84 ਦਿਨ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਹਥੇਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖਕੇ
ਡਾਕਟਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੋਣਹਾਰ ਸਪੁੱਤਰੀ
ਡਾ. ਤਹਿਰੀਕ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਨਮ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

(ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ: 18.11.1996–16.10.2022)
ਜਿਸਦੇ ਅਣਚਿਤਵੇ, ਅਣਕਿਆਸੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਪੀੜ ਕਦੇ ਭੁਲਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇਗੀ।

ਡਾ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕੇ
ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ, ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ

ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਦਾਸ ਪਿੰਡ ਕਾਲਾ ਸੰਘਿਆ ਦੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪੰਚ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਪੰਚੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਥਾਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪੁਲਸ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਨ ਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਫੜ ਲਵੇ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਵੇ। ਪੁਲਸ ਜੋ ਲਵੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਦਾਸ ਪੁਲੀਸ ਤੋਂ ਮੁੜਵਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਦਾਸ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਅਖੀਰਲੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਮਾਰਕਸੀ) ਦਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਰਿਹਾ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਘੋਲਾ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਘਬਰਾਇਆ। ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਵੀ ਡਟ ਕੇ ਪਿੰਡ ਹੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਸੁੱਖਾਂ 'ਚ ਸ਼ਰੀਕ ਰਿਹਾ। ਬਹੁਤ ਨਿੱਡਰ, ਸਤੀ ਸਤੀ ਸੰਤੋਖੀ ਇਨਸਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਗਰੀਬਾਂ, ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜੀ। ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵੀ ਗਿਆ ਪਰ ਸਦਾ ਹੀ ਅਡੋਲ ਰਿਹਾ। ਗ਼ਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਇਸ ਲਾਸਾਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਇੰਜ. ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਪੁੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਦਾਸ

ਸੰਤ ਹੀਰਾ ਦਾਸ ਕੰਨਿਆ ਮਹਾਂ ਵਿਦਿਆਲਿਆ

ਕਾਲਾ ਸੰਘਿਆ (ਕਪੂਰਥਲਾ)

Regd. to GNDU Asr., B++ Grade by NAAC

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇਕ ਪੇਂਡੂ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ

ਕਾਲਜ ਕੈਂਪਸ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਰਹੇ ਕੋਰਸ: 1. ਬੀ.ਏ. 2. ਬੀ.ਸੀ.ਏ 3. ਬੀ.ਕਾਮ. (ਰੈਗੂਲਰ) 4. ਬੀ.ਕਾਮ. (ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ) 5. ਬੀ.ਐਸ.ਸੀ. (ਨਾਨ. ਮੈਡੀਕਲ) 6. ਬੀ.ਐਸ.ਸੀ. (ਆਈ.ਟੀ) 7. ਡੀ.ਸੀ.ਏ. 8. ਪੀ.ਜੀ.ਡੀ.ਸੀ.ਏ 9. ਐਮ.ਏ. (ਪੰਜਾਬੀ) 10. ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ. (ਆਈ.ਟੀ) 11. ਐਡ ਆਨ ਕੋਰਸ ਕੋਸਮੋਟੋਲੋਜੀ 12. (D.D&T)

Principal: Dr. Ranjit Kaur

'ਮੇਲਾ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ' ਮਨਾਉਣ ਵਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁਭ-ਕਾਮਨਾਵਾਂ।

Estd:1892

ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (1892) ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਵਾ-ਸੌ ਸਾਲ ਦਾ ਵਿਦਿਅਕ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਜ ਦਾ ਮੰਤਵ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਦਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ, ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਅਤੇ ਧਨਾਢ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਯੋਗਦਾਨ ਸਦਕਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਆਨਾ ਪ੍ਰਤੀ-ਏਕੜ ਸੈੱਸ ਵਜੋਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਕੋ-ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਮਲਟੀ-ਫੈਕਲਟੀ ਕਾਲਜ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਐਗਰੀਕਲਚਰ, ਫੂਡ ਸਾਇੰਸ, ਸਾਇੰਸ, ਕਾਮਰਸ, ਆਈ.ਟੀ., ਸੋਸ਼ਲ ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਫਿਜ਼ੀਓਥਰੈਪੀ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਿਸਰਚ ਡਿਗਰੀ, ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ, ਬੈਚੂਲਰ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਸਪੋਰਟਸ, ਡਿਫੈਂਸ, ਐਗਰੀਕਲਚਰ, ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨਾਮਵਰ ਅਲੂਮਨੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਹੈਰੀਟੇਜ ਦਰਜੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 'ਅਟੌਨਮਸ ਕਾਲਜ' ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੋਰਸ ਬੜੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ:-

COURSES

RESEARCH DEGREE COURSES

M.Phil. (Commerce) M.Phil. (Punjabi)

POST GRADUATED COURSES

M.A. Economics, M.A. English, M.A. History
M.A. Political Science, M.A. Punjabi, M.Com.
MJMC, M.A. Performing Arts, M.A. Fine Arts
M.Sc. Fashion Designing, M.Sc. (Hons.) Agriculture, M.Sc. (Hons.) Agronomy,
M.Sc. (Hons.) Horticulture
M.Sc. (Hons.) Soil Science,
M.Sc. (Hons.) Vegetable Science
M.Sc. Botany, M.Sc. Bio-Technology,
M.Sc. Chemistry, M.Sc. Computer Science
M.Sc. Food Science & Technology
M.Sc. Information Technology
M.Sc. Mathematics, M.Sc. Physics
Master of Physiotherapy (Cardiopulmonary & Neurology)

UNDER GRADUATED COURSES

B.Sc. (Hons.) Agriculture, B.Sc. Bio-Technology
B.Sc. Computer Science, B.Sc. (Economics)
B.Sc. (Hons.) Food Sc. and Technology
B.Sc. Medical, B.Sc. Non-Medical
Bachelor of Physiotherapy (BPT)
B.Sc. Information Technology (IT), B.C.A.
B.Com. (Regular), B.Com. (Hons.), B.B.A.
B.A. Social Sciences, B.Sc. Fashion Designing
Bachelor of Journalism & Mass Communication, B.A.

DIPLOMA COURSES

P.G. Dip. in Computer Applications
P.G. Diploma in Financial Services-Banking and Insurance
PG Diploma in Taxation
Dip. in Comp. App. (Full Time & Part Time)
Long Life Learning Programme (Diploma)
Certificate Course in Retail Sales Management
Community Services (Farm Training Centre)

Dr. Mehal Singh
Principal

Contact : Ph. : 0183-2258097, 5015511, 08528828200, 098728 56300

Website: khalsacollegeamritsar.org **Email:**khalsacollegeamritsar@yahoo.com

ਸੰਦੇਸ਼

ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਅਧੀਨ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਐਂਡ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ, ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਆਫ਼ ਫਾਰਮੇਸੀ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ) ਵੱਲੋਂ 'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ' ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ, ਸਮੂਹ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਤੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਲਾਨਾ ਮੇਲੇ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਫ਼ਖ਼ਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਇਹ ਮੇਲਾ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਸਮੂਹ ਹਿਤੈਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਉਪਰ ਆਪਣੀ ਅਮਿੱਟ ਛਾਪ ਛੱਡਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਸਹਿਤ

ਡਾ. ਸ. ਪ. ਸਿੰਘ
ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ
ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਖਾਲਸਾ
ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ

ਸ. ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਆਨਰੇਰੀ
ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ
ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਖਾਲਸਾ
ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ,
ਲੁਧਿਆਣਾ

ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਲਾ
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ
ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ,
ਲੁਧਿਆਣਾ

ਮਿਲਖੇ ਸਭ ਗਈਆਂ ਨੇ ਗ਼ਦਰ ਕਰਨਾ, ਆਸ ਰੱਖਣੀ ਨਾ ਸਾਹੂਕਾਰ ਵਾਲੀ।
ਛੂਤ-ਛਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਨਾਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਪਰਖ ਨਾ.............ਵਾਲੀ॥
(ਗ਼ਦਰ ਕਵਿ)

ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 30ਵਾਂ ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ 'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ' 'ਤੇ ਬਾਹੋਵਾਲੀਏ, ਆਪਣੇ ਗਰਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼-ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ: ਬਾਹੋਵਾਲ (ਮਾਹਿਲਪੁਰ) ਜ਼ਿਲਾ: ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਕਰਮਯੋਗੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ:

1. ਗਿਆਨੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਹੋਵਾਲ	ਕੂਕਾ (ਨਾਮਧਾਰੀ ਲਹਿਰ)	8 ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਧਾਲਾ ਸਿੰਘ	ਗ਼ਦਰੀ ਕਿਰਤੀ ਪਾਰਟੀ
2. ਸ਼ਹੀਦ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ	9. " ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ	ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ
3. ਜਰਨੈਲ ਮੂਲਾ ਸਿੰਘ	ਗ਼ਦਰੀ ਕਿਰਤੀ ਪਾਰਟੀ,	10. " ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ	ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ
	ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਕਮਿ:ਲਿਸ:	11. " ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ	" "
4. ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ	ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ	12. " ਬੰਨਣ ਸਿੰਘ	" "
5. " ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ (ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ)	"	13. " ਫੇਰਾ ਸਿੰਘ	" "
6. " ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੋਤਾ ਸਿੰਘ)	"	14. " ਜੈਤਾ ਸਿੰਘ	ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ
7. " ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ	"		

15-23. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਕ ਲਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਕਰ (1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ): ਚੌਧਰੀ ਕੁਲੀਆ ਰਾਮ, ਚੌ. ਭਰਨ ਦਾਸ, ਡਾ. ਪੰਡਿਤ ਵਿਦਿਆ ਸਾਗਰ, ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਚੈਂਚਲ ਸਿੰਘ, ਮਈਆ ਸਿੰਘ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਜੰਗਿ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਤਮਾਮ ਮਦਦਗੀਆਂ

ਵਲੋਂ: ਨੰਬਰਦਾਰ ਸਵ. ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ (ਪੁੱਤਰ ਗ਼ਦਰੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ) ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਬਾਹੋਵਾਲ ਨਿਵਾਸੀ

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ : + 141 6209 5293

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ
ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਸੁੱਤੀ ਨੀਂਦ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਗੂੰਤਾ, ਸ਼ੇਰ ਜਾਗਿਆ ਮੁਲਕ ਬੰਗਾਲ ਸਿੰਘੋ।
ਹਿੰਦੂ ਮੋਮਨੋ ਮੁਗਲ ਪਠਾਣ ਮਿਲਕੇ, ਹਿੰਦ ਮਾਤ ਦੇ ਸਭੀ ਹਾਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘੋ॥
-00-
ਵੇਲਾ ਆਣ ਪੁੱਜਾ ਫਿਰ ਨਾ ਜਾਵਣੇ ਦੇ, ਸੁੱਤੇ ਘੂਕ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀਰੋ।
ਲਾਇਆ ਮਾਮਲਾ ਚੰਗੀਆਂ ਚਰਖਿਆਂ ਨੂੰ, ਕੀਤੀ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਬੰਦ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵੀਰੋ॥
(ਗ਼ਦਰ ਕਾਵਿ)

ਅਸੀਂ ਨਿਵਾਸੀ ਨੰਗਲ ਕਲਾਂ (ਮਾਹਿਲਪੁਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮ ਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਨਮਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ 1. ਸ਼ਹੀਦ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ 2. ਬਾਬਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਫਾਹਲਾ 3. ਸ਼ਹੀਦ ਪੰਡਿਤ ਰਾਮ ਰੱਖਾ ਸਸੋਲੀ ਪਿੱਤਰੀ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਕਲਾਂ। ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ : 4. ਬਾਬਾ ਮਹਾ ਸਿੰਘ 5. ਗਿ. ਵਤਨ ਸਿੰਘ 6. ਗਿ. ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ 7. ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ 8. ਸ. ਬਿਅੰਤ ਸਿੰਘ 9. ਸ. ਜੈ ਸਿੰਘ 10. ਸ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹ 11. ਸ. ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਕਰਮ ਯੋਗੀ 12. ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੋਮਲ (ਸੰਗੀਤ ਵੇਤਾ) 13. ਸ਼ਹੀਦ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ (ਇੰਡੋ ਚਾਇਨਾ ਵਾਰ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ), 14. ਸਰਪੰਚ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਮੁਲਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਾਡਲ ਗਰਾਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ)
ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ :15. ਸੰਤ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਿਧੱੜਕ, 16. ਸ. ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, 17. ਪਾਠੀ ਊਧਮ ਸਿੰਘ, 18. ਪਾਠੀ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ, 19. ਸ਼ਹੀਦ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦ)

ਸਰਪੰਚ ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ	ਸ. ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹ
ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ	ਦੁਆਬਾ ਸਪੋਰਟਿੰਗ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ	ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਲੱਬ

ਸੇਵਾਦਾਰ:- ਮਾਸਟਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮੋਬਾਇਲ: 9855667300

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ
ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਖੁਫ਼ੀਆਂ ਰਾਜ ਸੋਸਾਇਟੀਆਂ ਕਰੋ ਕੈਮ, ਰਲ ਮਰਹੱਟੇ
ਬੰਗਾਲੀ ਦੇ ਯਾਰ ਹੋ ਜਾਓ।
ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਤੇ ਮੋਮਨੋ ਕਰੋ ਜਲਦੀ,
ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋ ਜਾਓ॥
(ਗ਼ਦਰ ਕਾਵਿ)

ਬੱਬਰਾਂ ਦੀ ਚੀਫ਼ ਕੋਰਟ ਪਿੰਡ: ਕੋਟਫਤੂਹੀ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਆਪਣੇ ਨਗਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:

1. ਸ਼ਹੀਦ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ	ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ/ਗ਼ਦਰ	13. ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸੈਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ
2. ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ	ਗ਼ਦਰੀ/ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ/ਕੌਮੀ ਲਹਿਰਾਂ	14. ,, ,, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ	,, ,, ,,
3. ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ	ਗ਼ਦਰ/ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ	15. ,, ,, ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ	,, ,, ,,
4. ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ	ਗ਼ਦਰ/ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ	16. ,, ,, ਕਰਮ ਸਿੰਘ	,, ,, ,,
5. ,, ਪੰ. ਸੁੰਦਰ ਜੀ	ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ	17. ,, ,, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ	ਕੌਮੀ ਲਹਿਰਾਂ
6. ,, ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ	,, ,, ,,	18. ,, ,, ਬਖਸ਼ੀ ਰਾਮ	,, ,,
7. ,, ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ	,, ,, ,,	19. ,, ,, ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ	,, ,,
8. ,, ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ	,, ,, ,,	20. ,, ,, ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ	,, ,,
9. ਬੁਲੀਆ ਅਰਾਂਈ (ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਜਾਨ)	,, ,, ,,	21. ਕਵੀ ਮੋਹਰ ਚੰਦ ਆਜ਼ਾਦ	
10. ,, ਬਾਬਾ ਸਿੰਘ	ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ/ਗੁਰੂ: ਲਹਿਰ	22. ਲਾਲਾ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼	,, ,,
11. ,, ਅਮਰ ਸਿੰਘ	ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ	23. ਰੌਸ਼ਨ ਨਰੰਜਣ ਸਿੰਘ	1947 ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ
12. ,, ਬੇਲਾ ਸਿੰਘ	,, ,, ,,		

ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ:) ਕੋਟਫਤੂਹੀ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ)

ਵੱਲੋਂ: ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਕੜ: 99143-19758

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਬਣਨਾ ਔਖਾ, ਪਰ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ 31ਵੇਂ ਮੇਲੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ 'ਤੇ ਸਮੂਹ ਪਾਠਕਾਂ, ਦਰਸ਼ਕਾਂ, ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਰਕਾਂ

ਕੁੱਲੇਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ

ਵੱਲੋਂ: ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੁੱਲੇਵਾਲ (ਸਰਪੰਚ), ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਕਮਲਜੀਤ ਕੌਰ,
ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਕੁੱਲੇਵਾਲ (ਕੈਨੇਡਾ),
ਹਰਪ੍ਰੀਤ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਸਟ੍ਰੇਲੀਆ
ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪਰਿਵਾਰ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਕੁੱਲੇਵਾਲ
(ਆਸਟਰੇਲੀਆ)
98721-21958,
94786-75576

Ghadri Baba
Makhan Singh Sandhu
Born 4th March, 1898
Village Manihala (Lahore)
Passed away 4th August, 2001
Ripon (California)

31ਵਾਂ 'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ'-2022

(30ਅਕਤੂਬਰ-1 ਨਵੰਬਰ 2022)

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ, ਜਲੰਧਰ

Member Presidium Hindustan Ghadr Party
Member Stockton Sikh Temple
Member Kirti Kisan Lehar
Secretary Stockton Hindustani Association
Director Hindustan Ghadar Party Memorial Committee
Alumnus University of California at Berkeley (1924-27)
Manager Ghadr Press at 5 Wood St. SFO (1920-40)

Fond Remembrances

Dr. Harpartap Singh Sandhu (Grandnephew)
Chico, California
Dr. Jasdeep Singh Sandhu (Grandnephew)
Jalandhar, Punjab
Sandhu Family
from Patti Dinaki Ramdasso, Manihala

31ਵਾਂ 'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ' 'ਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ, ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਲੰਗੇਰੀ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਲੰਗੇਰੀ ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ ਸੰਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਮੂਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਲੰਗੇਰੀ ਦੇ ਕਰਮਯੋਗੀ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਗ਼ਦਰੀ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ

ਕਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਕਨੇਡੀਅਨ

ਕਾ. ਮਨਜੀਤ ਲਾਲੀ

ਸ੍ਰੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸੰਘਾ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਵਲੋਂ: ਅਵਤਾਰ ਲੰਗੇਰੀ ਸਕੱਤਰ, 94632-60181
ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ
ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਲੰਗੇਰੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਸਵ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਰਸ਼ (ਪਿਤਾ)
ਸਵ: ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਮਾਤਾ) ਦੀ
ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਵਿਚ

ਵੱਲੋਂ:

ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਂਸਲ (ਪੁੱਤਰ) ਕੈਨੇਡਾ
ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਂਸਲ (ਪੁੱਤਰ) ਯੂ.ਕੇ.
ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਪੁੱਤਰੀ)

ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਨੂੰਹ)
ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ (ਨੂੰਹ)
ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਜੁਆਈ)

ਬਲਬੀਰ ਕੌਰ ਬਾਂਸਲ (ਪੁੱਤਰੀ)

ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ: ਬੰਡਾਲਾ (ਮੰਜਕੀ) ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫ਼ਾਸ਼ੀ
ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ
ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ
31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ

ਅਸੀਂ ਸਮੂਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਅਮਰ ਸਿੰਘ
ਅੱਚਰਵਾਲ

ਮਰਹੂਮ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ
ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਅਮਰ ਸਿੰਘ
ਅੱਚਰਵਾਲ

ਮਰਹੂਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੇਵੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ
ਮਹੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸੱਚ ਦਾ ਆਨੰਦ
ਦੁੱਲਾ ਗੁਰਮ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ

ਮਰਹੂਮ ਸਰਵਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ
ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਅਮਰ ਸਿੰਘ
ਅੱਚਰਵਾਲ

ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ
(ਰਾਣੀ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਭੈਣਾਂ ਦੇ
ਮਾਸੀ ਜੀ)

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਛੜਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਚਾ ਨੈਤਿਕ ਫ਼ਰਜ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਭ ਕੁੱਝ ਵਾਰ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰੀਏ।

ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅੱਚਰਵਾਲ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ

ਸਾਡੇ ਵਡੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚੋਂ
ਸਿਰਫ਼ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਵਿਛੜੀ ਹੈ
ਮਾਂ ਕਰਨੈਲ ਕੌਰ ਦੁੱਗਰੀ
ਉਹਦੇ ਬੋਲ ਸਦਾ ਜ਼ਿੰਦਾ
ਰਹਿਣਗੇ।

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ
ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਅਸੀਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਦਿਆਂ
ਗ਼ਦਰ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ
ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ 'ਚ
ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ
ਸਿਜਦਾ ਕਰੀਏ

ਮਾਤਾ ਕਰਨੈਲ ਕੌਰ ਦੁੱਗਰੀ
(ਵਿਛੋੜਾ: 27 ਸਤੰਬਰ 2003)

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰੀ ਕੋਛੜ

ਸੀਨੀਅਰ ਟ੍ਰਸਟੀ, ਕਨਵੀਨਰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ
ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਜਲੰਧਰ

ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਰਾਏਪੁਰ ਡੱਬਾ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਝੰਡੇ
ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਸਦਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ
ਵਾਲਾ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਮਸ਼ਾਲਚੀ, ਕੁਸ਼ਤੀ ਕੋਚ ਸੰਸਥਾ
ਦਾ ਸਕੱਤਰ, ਪੁਸਤਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨ ਮਸ਼ਾਲ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਾਏਪੁਰ ਡੱਬਾ

ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਵਿਛੜ ਗਏ।
ਪਰ ਉਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲੋਕ ਲਹਿਰ 'ਚ ਸਦਾ ਵਸਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਅਹਿਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁਖਦੇਵ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ
ਉਸ ਦੇ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਾਂਗੇ

ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ!

FROM:

GHANSHAM

Ex Deputy General Manager
Canara Bank
House No. 620, Urban Estate,
Phagwara (Punjab)
Phone. 9988804131,
Email: gsham1966@gmail.com

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ
31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਮਰਹੂਮ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਰੀ
ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ

ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ,
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ, ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ, ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ,
ਨਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ
ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ
ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼
ਜੂਝਦੀਆਂ
ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ
ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ
ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ
31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ
ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ
ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

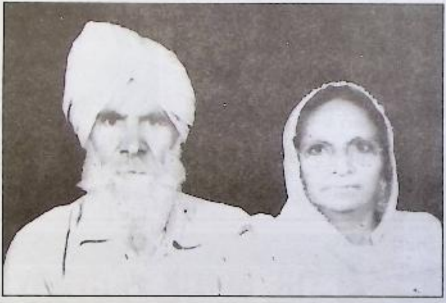

ਝੰਡੇ ਦੇ ਗੀਤ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ
ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ!

ਦਾ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਫੈਕਟਰੀ, ਸਟੂਡੀਓ ਫਗਵਾੜਾ

ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸੰਪਰਕ: 98152-45849, 79733-17686

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ!

ਮਾਸਟਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਾਰਾ ਦੇਈ

ਸਰਾਏ ਅਮਾਨਤ ਖਾਂ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ)

ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਹਿਦ ਕਰੀਏ, ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਭਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਹਿਤ :

• ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਕਾਲਾ' ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਤ੍ਰਿਪਤਾ

• ਸਪੁੱਤਰ : ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਡੈਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

• ਬਹਿਨੋਈ : ਸਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਝਬਾਲੀਆ ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਯਸ਼ਪਾਲ ਝਬਾਲ

• ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਰੁਪਿੰਦਰ ਰੂਪ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨਿਤਿਨ ਚੀਨੂ, ਕੰਵਰ, ਵਿਪਲੁ, ਅਮਰੀਤ (ਰੀਤੂ)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ
ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ

ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਂਟ ਕਰਦਿਆਂ
ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਏਕਤਾ) ਉਗਰਾਹਾਂ ਅਹਿਦ
ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਮੇਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ
ਲੋਕ-ਸੰਗਰਾਮ 'ਚ ਡਟਵਾਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਗੰਡੀਵਿੰਡ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ, ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ,
ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਤੇ ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਗਰਾਹਾਂ
ਪ੍ਰਧਾਨ
94175-57433

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੋਕਰੀ ਕਲਾਂ
ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ
94174-66038

ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਏਕਤਾ) ਉਗਰਾਹਾਂ

31ਵੇਂ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਲੰਗੇਰੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ
ਮਾਇਆ ਦੇਵੀ ਦੀ ਬੇਟੀ ਕੁਮਾਰੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਲੰਗੇਰੀ ਅਤੇ
ਪ੍ਰੋ. ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਬਣਨ 'ਤੇ ਸ਼ੁਭ ਇਛਾਵਾਂ ਅਤੇ
ਲੱਖ-ਲੱਖ ਮੁਬਾਰਕਾਂ

*ਹੱਕ, ਸੱਚ, ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ
ਜਲੰਧਰ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਹਿਦ ਕਰਦਿਆਂ*

ਬੇਟੀ ਕੁਮਾਰੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰੀਤ ਮਿਲਣੀ ਮੌਕੇ

ਅਵਤਾਰ ਲੰਗੇਰੀ

ਮਾਇਆ ਦੇਵੀ

ਅਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੰਗੇਰੀ

ਪਿੰਡ ਲੰਗੇਰੀ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ)

ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਪਾ ਗਏ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ
ਕਰਦਿਆਂ 31ਵੇਂ ਸਾਲਾਨਾ 'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ' ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

Mohit Kumar, Newzealand
Gurpreet Singh Dhawan, Guruharsahai Ferozepur
Amninder Singh, Langeri Hoshiarpur

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ
ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸ. ਸਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਬੀ. ਐਸ. ਇੰਜ. ਵਰਕਸ

8–ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਜਲੰਧਰ,
ਮੋਬਾਇਲ : 98153–79215, 98769–91865

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ

ਅਤੇ

ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ

ਕੈਮਲੂਪਸ, ਕੈਨੇਡਾ

ਵੱਲੋਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ (2022)

ਨੂੰ

ਹਾਰਦਿਕ ਸ਼ੁੱਭ-ਇੱਛਾਵਾਂ

*

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫ਼ਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼

ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ

ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ !

*

FROM

- ONKAR GILL
- KULWINDER KULAR
- CHANCHAL BAINS
- JARNAIL GILL
- GURMAIL HOTHI
- GURMIT BADESHA
- SATNAM BAINS
- GURDIAL THIARA
- DR. SURINDER DHANJAL (Advisor)

ORGANIZERS

PUNJAB SPORTS CLUB

website: www.punjabsportsclub.ca

&

KOMAGATA MARU LIBRARY

KAMLOOPS, CANADA

ਪਾਸ਼ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਟ੍ਰਸਟ

ਵੱਲੋਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ (2022)

ਨੂੰ ਹਾਰਦਿਕ ਸ਼ੁੱਭ-ਇੱਛਾਵਾਂ

1.
ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਆਸ ਨਾ ਕਰਿਓ ਕਿ ਮੈਂ ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤ ਹੋ ਕੇ
ਤੁਹਾਡੇ ਚਗਲੇ ਹੋਏ ਸਵਾਦਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗਾ -ਪਾਸ਼

2.
ਅਸੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਜਦ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਲੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਕੀ ਹੈ ... -ਪਾਸ਼

3.
ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਮਰ ਜਾਣਾ -ਪਾਸ਼

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫ਼ਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ !

ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਨ

ਪਾਸ਼ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਟ੍ਰਸਟ

- ਡਾ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਅਜੀਤ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ, ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਤਰਜੀਤ, ਅਮੋਲਕ ਸੁਰਜੀਤ, ਜਸੀਰ ਜੋਸਨ : (ਭਾਰਤ)
- ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੱਧੂ, ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਨ : (ਯੂ. ਕੇ.)
- ਪ੍ਰੀਤੀ ਸੰਧੂ ਗਿੱਲ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਕਲੇਰ : (ਯੂ. ਐੱਸ. ਏ.)
- ਡਾ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਧੰਜਲ (ਕਨਵੀਨਰ) : (ਕੈਨੇਡਾ)

PASH MEMORIAL INTERNATIONAL TRUST
P. O. BOX 3215, KAMLOOPS, B.C., CANADA, V2C 6B8
EMAIL: pmitrust@yahoo.ca

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !
ਪਿੰਡ ਭੰਡਾਲ ਬੇਟ (ਕਪੂਰਥਲਾ) ਦੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ
ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਭਰਾ

ਮਰਹੂਮ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਮਰਹੂਮ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਗਾਂਧੀ

——— ਵਲੋਂ ———

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ
116-ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ, ਕਪੂਰਥਲਾ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਲਾਸਾਨੀ ਜੋਧਿਆਂ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼
ਭਗਤ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਬੂਟੇ

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

(ਜਿਹੜਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਇਕ ਸਾਖ਼ ਵਾਂਗ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ
ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਅਸੀਂ 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਾਂ
ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ'

ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ

ਕਾ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਧਾਨ), ਚੰਦ ਫਤਹਿਪੁਰੀ (ਸੰਪਾਦਕ)

ਵਲੋਂ: ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ 'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ' ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਬੇਟਾ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ
ਡਰਬੀ ਯੂ.ਕੇ.,
0744 821 6909

ਬੇਟੀ ਊਧਮ ਕੌਰ, ਪਤਨੀ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ
ਤੇ ਬੇਟਾ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ

ਸ਼ਹੀਦ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ
ਮੋਰਾਂਵਾਲੀ (ਯੁੱਗ ਪਲਟਾਊ ਦੱਲ)

ਪੁਸਤਕ 'ਮੋਰਾਂਵਾਲੀ' (ਗਾਥਾ ਇਕ ਸੰਗਰਾਮੀ ਪਿੰਡ ਦੀ) ਪੜ੍ਹਣ ਲਈ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼

ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਪੱਤਰਕਾਰੀ 'ਚ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਛਾਪ ਛੱਡਣ ਦੇ ਅਹਿਦ ਨਾਲ ਯਤਨਸ਼ੀਲ

ਮਾਸਿਕ

ਵੈਟਨਰੀ ਖ਼ਬਰਨਾਮਾ

ਇਹ ਜਾਗਦਿਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਵੈਟਨਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਰਗਰਮ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਅਸੀ 10 ਮਾਰਚ, 2000 ਤੋਂ ਇਕ ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ 24 ਸਫ਼ਿਆਂ ਤੱਕ ਲਿਜਾ ਸਕੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ 270 ਅੰਕ (22 ਸਾਲ, 6 ਮਹੀਨੇ) ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਾਤਾਰ, ਪਰ ਹੁਣ ਕੁੱਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰੂਪ 'ਚ ਛਾਪੇ ਹਨ। ਜਦ ਤੱਕ ਸਰੀਰ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਦੇਵੇਗਾ, ਪਰਚਾ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇਗਾ। ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਛਾਪਣਾ ਸਾਡਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਪਾਠਕ ਬਣਨਾ ਚਾਹੋਗੇ?

ਸੰਪਰਕ: ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਛਾਬੜਾ, ਸੰਪਾਦਕ (ਆਨਰੇਰੀ)

ਵਟਸਐਪ : 94170-14931

Email: vetkhabarnama@gmail.com

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

From.

MOB

Ministry of Brands
Multy Brand Store

Deals In:
100% Orignal Branded clothes,
Henswear Only

DESH BHAGAT HALL BUILDING

G.T. Road, Jalandhar

Ph: 98140-60518
98776-91972 (Workshop)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ
ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਪ੍ਰਿੰ. ਧਰਮਿੰਦਰ ਰੈਨਾ ਤੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ
ਮਰਹੂਮ ਕਾਮਰੇਡ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਅਤੇ
ਮਾਤਾ ਆਸ਼ਾ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ
ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ 'ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ'
ਅਸੀਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਾਥੀ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਘਾਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਾ ਮੰਗੂ ਰਾਮ ਮੁੱਗੋਵਾਲ

Sh. Gurdev Chand
S/o Late Sh. Udho Ram ji
V.P.O. Loharan
Distt. Jalandhar

Late Sh. Udho Ram

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਾਲੜੀ ਸਾਹਿਬ

ਵਲੋਂ: ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਮਾਲੜੀ (ਜਲੰਧਰ)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ
ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਵੱਲੋਂ: ਸੋਹਣ ਅਤੇ ਵਿੰਨੀ ਪੂਨੀ, ਫ਼ੋਨ: 604 761 2195, **B.C. CANADA**

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਬੀਬੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ (1937–ਸਤੰਬਰ 2022)

Wasdev Singh Parhar
Seattle (U.S.A.)
Phone: 253-277-0215 Mobile: 206-434-1155

ਵੀਰਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਪੁੱਤਰ)
ਮੋਬਾਇਲ: 9417434352
ਪਰਹਾਰ ਪਰਿਵਾਰ, ਲੁਟੇਰਾ ਖੁਰਦ (ਜਲੰਧਰ)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਬੋਲੀਨਾ ਦੁਆਬਾ ਵੈੱਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤੇ ਮੇਹਰ ਚੰਦ ਪੋਲੀਟੈਕਨਿਕ ਕਾਲਜ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਗਏ ਬੋਲੀਨਾ ਸਕਿੱਲ ਸੈਂਟਰ ਅਤੇ ਕਟਿੰਗ ਐਂਡ ਟੇਲਰਿਗ ਕੋਰਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਮਿ.ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬੋਲੀਨਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਟਾ, ਤੇਜਪਾਲ ਵਿਰਕ, ਰਾਜ ਬੱਧਣ, ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੋਪੜਾ, ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਚੁੰਬਰ, ਡਾ.ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਬਾਗਾ, ਗੁਰਮੇਲ ਉਜਾਗਰ, ਜੈਪਾਲ ਬਾਗਾ, ਨਰੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ

ਕੈਰੀਅਰ ਅਤੇ ਕਿੱਤਾ ਸਿਖਲਾਈ ਸਿਖਿਆਰਥੀ, ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ

ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਬੋਲੀਨਾ

From: KEWAL BOLINA
Ex President Shri Guru Ravidass Gurudwara (Temple)
Riulanda Secramanto Calafornia (U.S.A)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ
ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ
ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ
ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

✪ ਸਵ. ਜਥੇਦਾਰ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ (ਪਿਤਾ ਜੀ)
✪ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬੂ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਲਸਾੜਾ
(ਨਾਨਾ ਜੀ) ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ 'ਚ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ
ਫੁੱਲ ਭੇਂਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਸ਼ਹੀਦ ਲੰਬੜਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਰੁੜਕੀ ਖ਼ਾਸ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੁੜਕੀ ਖ਼ਾਸ

From:
Gurcharn Singh
H.No. 17, Oceam Ridge
Drive Brampton,
Toronto Canada

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

Indo-American Cultural Organization

Sacramento, California, USA

Board of Directors:

- Kashmir Singh Kangna, Bakersfield
- Kirpal Singh Sandhu, Fresno
- Jarnail Singh Sarpanch, Sacramento
- Gian Singh Bilga, Bakersfield

Members:

- Bibi Karnail Kaur Isru
- Rupinder Singh Sangha
- Balwinder Singh Sandhu
- Parmpreet Singh Bindra(Attorney at Law)
- Malkit Bains
- Balbir Singh Gill
- Satwinder Singh Rana
- Balwant Banka
- Jujhar Singh Gill
- Surinder Singh Gill
- Rakesh Bains
- Gagan Singh Bindra
- Kawal Krishan Bolina

President: Surinder Singh Bindra **Secretary: Gian Singh Bilga**

Treasurer: Jagjit Singh Gill

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਠੱਠੀਆਂ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਸਤੋਖ ਸਿੰਘ 'ਕਿਰਤੀ'

——ਵੱਲੋਂ——

S. Balbir Singh Thind

3167 JADE, CT.
Stockton C.A 95212,
U.S.A 2099526860

ਸ਼੍ਰੀ ਧੰਨਪਤ, ਪਿੰਡ ਬਿੱਲੀ ਚਹਾਰਮੀ, ਤਹਿ. ਨਕੋਦਰ (ਜਲੰਧਰ)

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਲੱਭਣ ਅਤੇ
ਅੱਗੋਂ ਪੈੜਾਂ ਨੱਪਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਸਾਥੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਥਿੰਦ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ।

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਜਲੰਧਰ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ
ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ
ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ
ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ
ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ
ਸਮਰਪਤ31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ
ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ
ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਬਾਬਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੋਤਰੀ
ਬਾਬਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ
ਪਿੰਡ ਉੱਪਲ ਭੂਪਾ (ਜਲੰਧਰ)
2317, CHEBI LANE
DENTOL, 76209
USA

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ31ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਵਲੋਂ:
ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ
ਮੈਂਬਰ: ਬੋਰਡ ਆਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰ
ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰਕਨ ਕਲਚਰਲ
ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ
ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ
(ਯੂ.ਐਸ.ਏ.)

Best Compliments from

RUSTAM FILLING STATION

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਐਵਾਰਡੀ, ਇੰਡੀਆ ਪੁਲਸ ਦੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲਿਸਟ,
ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪਹਿਲਵਾਨ ਅਮਨਦੀਪ ਸੌਂਧੀ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਪੀ. ਆਰ. ਸੌਂਧੀ
ਇੰਡੀਆ ਟੀਮ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਕੋਚ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ
ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ।

ਅਮਨਦੀਪ ਸੌਂਧੀ
ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਰੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਪੁਲਸ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦੇ
ਦੋਵਾਂ ਸਟਾਇਲਜ਼ ਦਾ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਨ ਮੌਕੇ

ਚੀਫ਼ ਕੋਚ ਪੀ.ਆਰ. ਸੌਂਧੀ ਦੀ
ਬੇਟੀ ਅਮੀਤਾ ਅਤੇ ਦੋਹਤਰਾ ਸਾਹਿਲ

Phagwara-Mukandpur Road DOSANJH KALAN,
Disst. Jalandhar, Ph. 01826-265301. 98150-94156

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

1938 ਵਿੱਚ 'ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ' ਸਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਬੇੜੀਆਂ-ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਕੜੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸੰਗਰਾਮੀਏ (ਖੱਬਿਓਂ) 1. ਸੋਤਾ ਸਿੰਘ ਗੰਡੀਵਿੰਡ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ), 2. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) 3. ਕਾਮਰੇਡ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ 4. ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, 5. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ (ਜਲੰਧਰ)

ਵੱਲੋਂ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਐਡਵੋਕੇਟ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਯੂ.ਐਸ.ਏ.)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ
ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

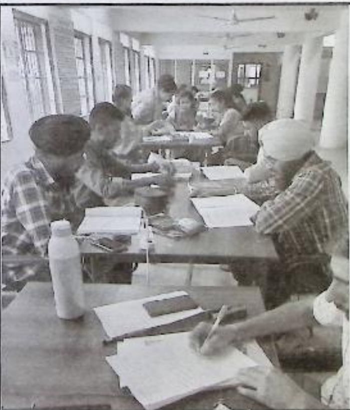
ਗ਼ਦਰੀ ਸਮਾਰਕ/ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ
ਮੇਰੀ ਜ਼ਿਆਰਤ ਹੈ।
ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦਾ ਪਾਠਕ,
ਮੈਂ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੋਟਲੀ,
ਇਸ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇਂ ਇਸਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ
ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ !

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦਾ ਇਕ ਮਾਣਮੱਤਾ ਇਹ ਵੀ ਪਾਠਕ/ਵਿਦਿਆਰਥੀ/ ਨੌਕਰੀ ਪੇਸ਼ਾ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਵਿੱਦਿਆ, ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ, ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨਜ਼, ਕੈਰੀਅਰਜ਼, ਐੱਮ. ਫਿਲ, ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ., ਯੂ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਵਗ਼ੈਰਾ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

(ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ/ਪਾਠਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਜੇਬ ਖ਼ਰਚ ਵਿਚੋਂ ਕੀਤੀ ਬਚਤ ਸਵੈਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਉੱਤੇ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ।)

ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ
ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ 31ਵਾਂ

ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ

ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ!

ਕੋਟਲਾ ਨੌਧਸਿੰਘ ਦੇ ਗ਼ਦਰੀ
ਬਾਬਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਤੇ ਬਾਬਾ ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ

ਵਲੋਂ: ਬਾਬਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਕੋਟਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ
ਪਿੰਡ ਕੋਟਲਾ ਨੌਧਸਿੰਘ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ)
ਰਾਹੀਂ: ਬੀਬੀ ਗੁਰਮੇਜ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਸਵ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਟਵਾਰੀ

ਮੇਲਾ/ਲੰਗਰ 'ਚ ਰਸਦ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ

ਕਾਮਰੇਡ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਪਾਸਲਾ ਰਾਹੀਂ: ਸਵ. ਸ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ (ਸ਼ਾਹ) ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਪੁਤਰ ਸ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਮਹਿਤਾ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਵਲੋਂ ਵੱਡੀ ਰਸਦ।

ਵਿਜੈ ਬੰਬੇਲੀ, ਅਵਤਾਰ ਲੰਗੇਰੀ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੁਲੇਵਾਲ, ਮਾਸਟਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਤਲਵਿੰਦਰ ਹੀਰ ਰਾਹੀਂ:

ਸੁਖਦੇਵ ਸੰਘਾ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸੰਘਾ, ਬਖਵਿੰਦਰ ਸ਼ਿਦ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਰਾਜਾ, ਜੋਧ ਸੰਘਾ, ਰਛਪਾਲ ਪਾਲਾ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸੰਘਾ, ਮਾਸਟਰ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਬਠੱਲਾ, ਸ. ਤਕਦੀਰ ਸਿੰਘ ਭਾਰਟਾ ਗਣੇਸ਼ਪੁਰ, ਪ੍ਰੋ. ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਤਾਰ ਮਿਸਤਰੀ, ਪ੍ਰੋ. ਜੇ.ਬੀ. ਸੇਖੋਂ, ਪ੍ਰੋ. ਅਜੀਤ, ਮਾਸਟਰ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਮਾਹਿਲਪੁਰ) ਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਿਕਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ ਕਲਾਂ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਮੇਸ਼ ਢੇਸੀ, ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ- ਥੱਕ ਸਿੰਘਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਪੰਮਾ- ਕੁੜਕੀ ਖਾਸ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ-ਬਰਾਵਾਈ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਚਾਹਲ-ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਬੈਂਸ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਢੱਡੇ, ਪਵਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖੇ ਮਜਾਰਾ, ਤਲਵਿੰਦਰ ਹੀਰ, ਅਵਤਾਰ ਤਾਰੀ- ਬੁੜੋ ਬਾੜੀਆ

ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਕੰਗਣੀਵਾਲ ਰਾਹੀਂ: ਪਿੰਡ ਹਰਿਆਣਾ (ਪਰਿਤ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਾ ਜਗਤ ਰਾਮ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ), ਕੋਟਲਾ ਨੌਧ ਸਿੰਘ (ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ), ਅਤੇ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਟਲਾ ਨੌਧ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਰਾਮ ਚੋੜ੍ਹਾ ਅਲਾਵਲਪੁਰ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਕਾਮਰੇਡ ਸਵ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੀਰਾ ਕੁੱਕੜਪਿੰਡ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਂਬਰਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਕੰਗਣੀਵਾਲ, ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਕੰਗਣੀਵਾਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬੇਰੀਆ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਜਲੰਧਰ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ-ਰੰਗਾ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਖੁਰਦਪੁਰ, ਮਰਹੂਮ ਕਾ. ਜਗਤਾਰ ਖਾਂਸੜਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ-ਬਿਕਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲਾਂ ਨਿਵਾਸੀ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰੀ ਕੋਛੜ ਰਾਹੀਂ: ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ-ਸਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ, ਬੀਬੀ ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ-ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ, ਸਲਵੰਥ ਮਹਿਮੀ, ਨੂਰਮਹਿਲ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਖੀਵਾ, ਮਾਸਟਰ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਰਾਹੀਂ: ਮਾਸਟਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ-ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਮਨਰਾਜ ਸਿੰਘ-ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ-ਡਾ. ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਕਾ-ਮਾਸਟਰ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ (ਸਾਰੇ ਉੱਗੀ), ਉੱਗੀ ਗਰੈਜੂਏਟ ਸੁਪਰ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਰਾਮ ਕਰਿਆਨਾ ਸਟੋਰ, ਕਾ. ਹਿਮਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੀਲਮ ਰਾਣੀ ਭਾਲਾ ਸੰਘਿਆਂ, ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਰੇਨੂ ਬਾਲਾ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ।

ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਇਸਤਰੀ ਵਿੰਗ ਦੇ ਆਗੂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੂਮੀ, ਕੁਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਏਖ਼ਾਸ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ।

ਕਾਮਰੇਡ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ ਆਦਿ।

ਨੀਯਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਰਸਦ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਨਾ ਛਪ ਸਕਣ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਮਾਫੀ।

ਮੇਲਾ/ਲੰਗਰ 'ਚ ਯੋਗਦਾਨ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ	51000/-	ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੋਟਲੀ	50000/-
ਡਾ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੋਗਾ	21000/-	ਮਾਸਟਰ ਕੁਲਦੀਪ ਵਾਲੀਆ, ਸਿਲਗਾ	4200/-
ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਸਰਕੇ	12000/-	ਹੋਰ ਸਾਥੀ (ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁੱਲੇਵਾਲ ਰਾਹੀਂ)	2350/-
ਸੁਵਰਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ	11000/-	ਮਾਸਟਰ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ ਕਲਾਂ	1200/-
ਵਿਜੇ ਬੰਬੇਲੀ	10000/-	ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋਲਧਰ ਨੰਗਲ ਕਲਾਂ	1200/-
ਰਣਜੀਤ ਔਲਖ	6000/-	ਸੱਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੋਲੀਆ	1100/
ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ	5000/-	ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਲਧਰ ਨੰਗਲ ਕਲਾਂ	1100/-
ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ	5000/-	ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੰਗਲ ਕਲਾਂ	1000/-
ਹਰਦੇਵ ਅਰਸ਼ੀ	5000/-	ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆਰਥੀ	1000/-
ਪੰਜਾਬ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ	16380/-	ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ	500/-
ਨਾਰਦਨ ਰੇਲਵੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ	11821/-	ਸੁਭਾਸ਼ ਮੁਗੋਵਾਲੀਆ	500/-
ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਨ	5400/-	ਜਗਤਾਰ ਸਮੁੰਦੜਾ	500/-
ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ	5000/-	ਹਰਮੇਸ਼ ਸਮੁੰਦੜਾ	500/-
ਅਵਤਾਰ ਬੈਂਸ UK	2500/-	ਸੱਤਪਾਲ ਬਠਾਵਾਂਈ	500/-

ਅਜੀਤ
अजीत समाचार

ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਆਲੰਬਰਦਾਰ
ਅਦਾਰਾ 'ਅਜੀਤ' ਵਲੋਂ

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ 31ਵੇਂ ਮੇਲੇ 'ਤੇ

ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਭਕਾਮਨਾਵਾਂ

ਵੇਖਦੇ ਰਹੋ

ਅਜੀਤ ਮੋਬਾਈਲ ਐਪ 'ਤੇ

YouTube ਚੈਨਲ 'ਤੇ

ਅਜੀਤ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਅਜੀਤ www.ajitjalandhar.com

ਅਜੀਤ ਫੇਸਬੁੱਕ ਪੇਜ 'ਤੇ

ਅਜੀਤ ਵੈੱਬ ਟੀ ਵੀ 'ਤੇ

ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ : www.ajittv.com youtube.com/ajitwebtv facebook.com/dailyajit